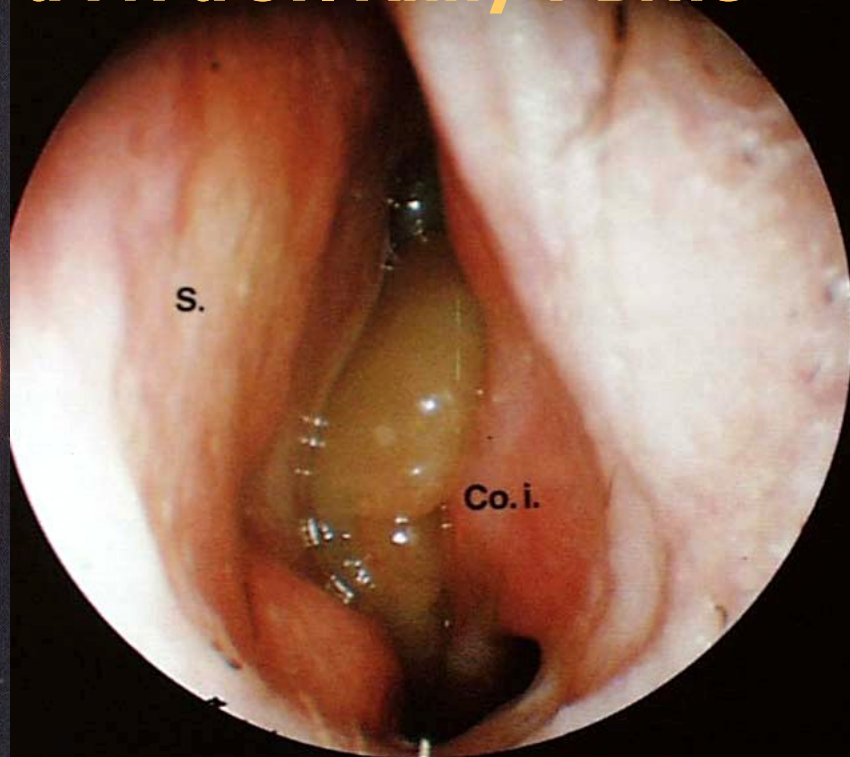
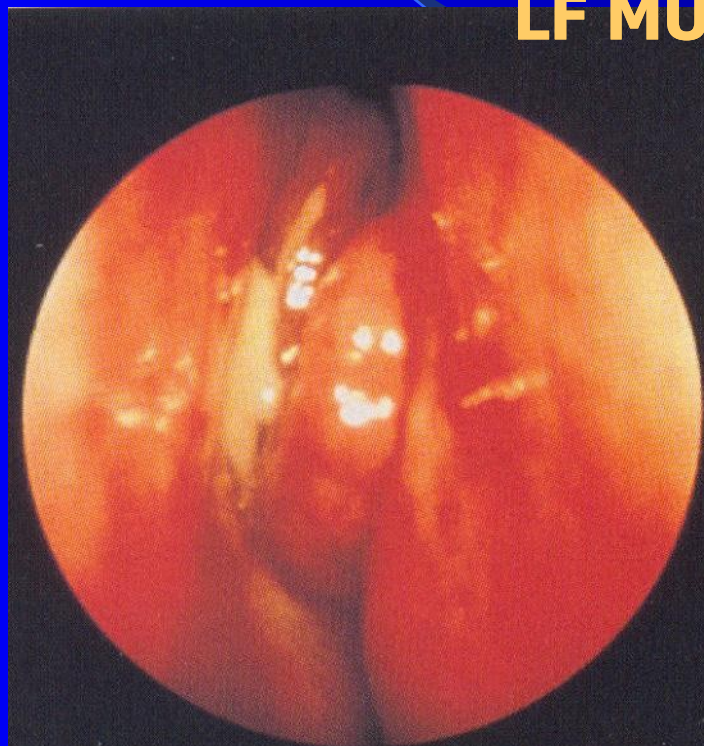

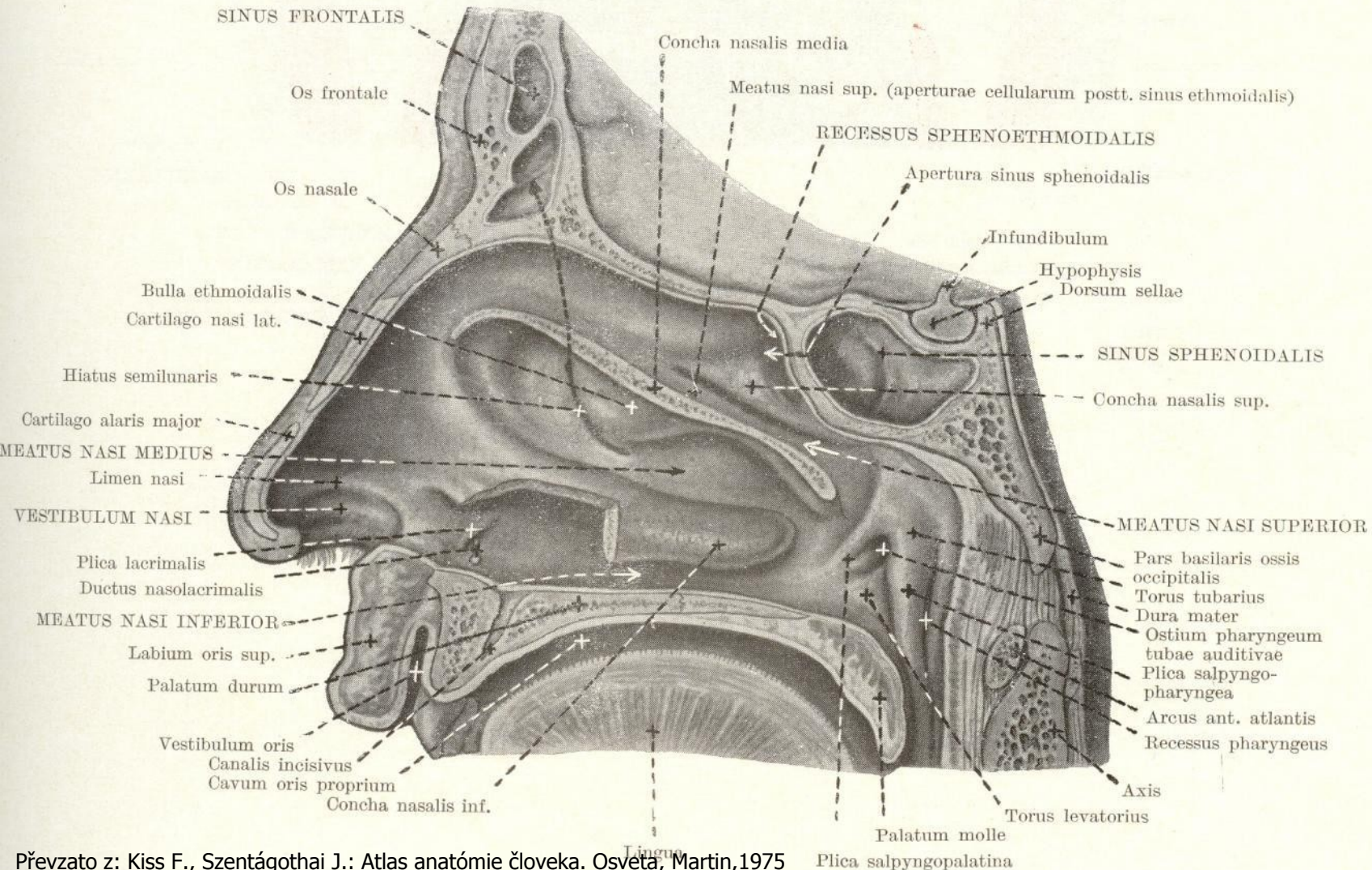
Nos a paranazální dutiny

KOCHHK

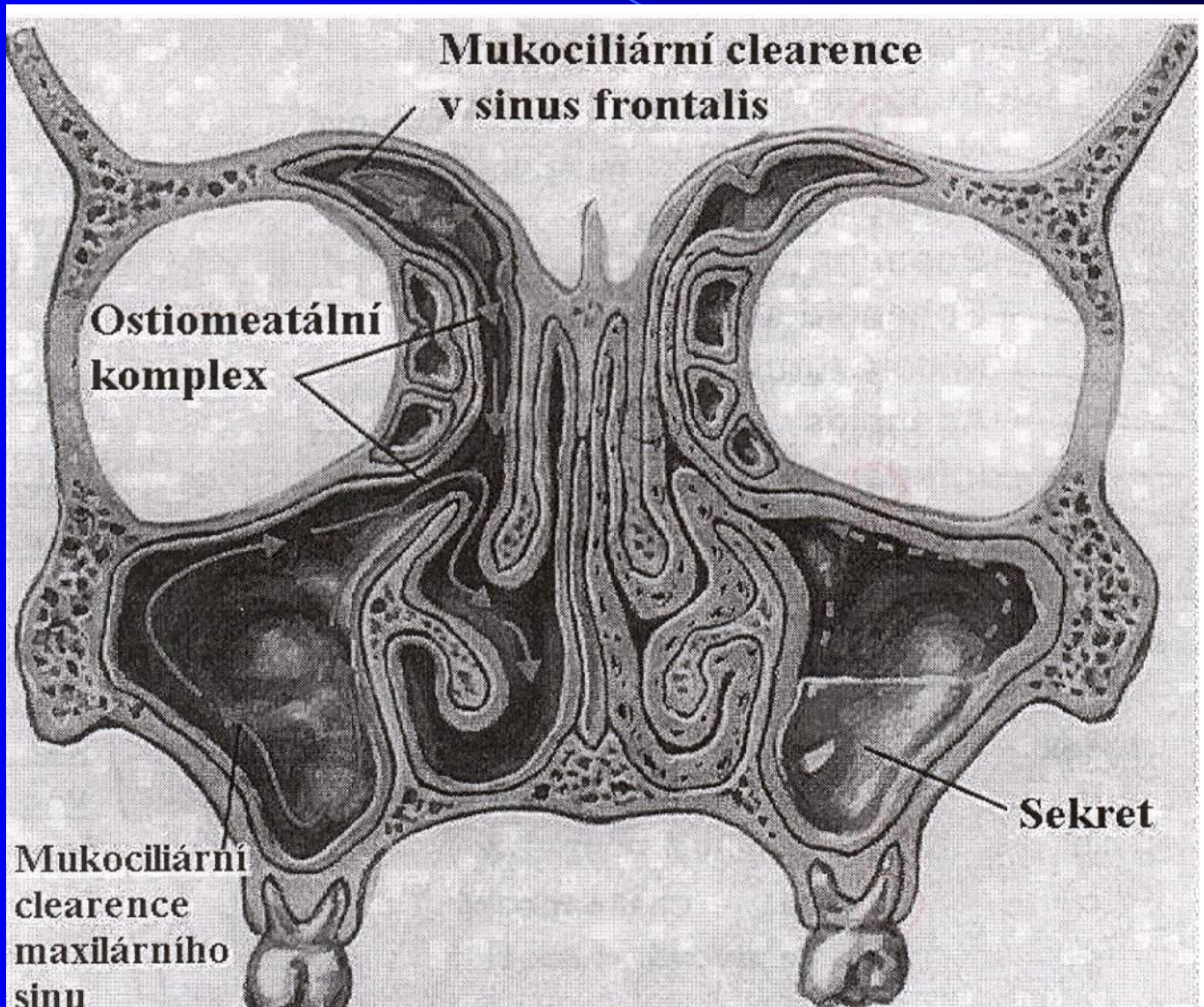
LF MU a FN u sv. Anny v Brně

Laterální stěna dutiny nosní

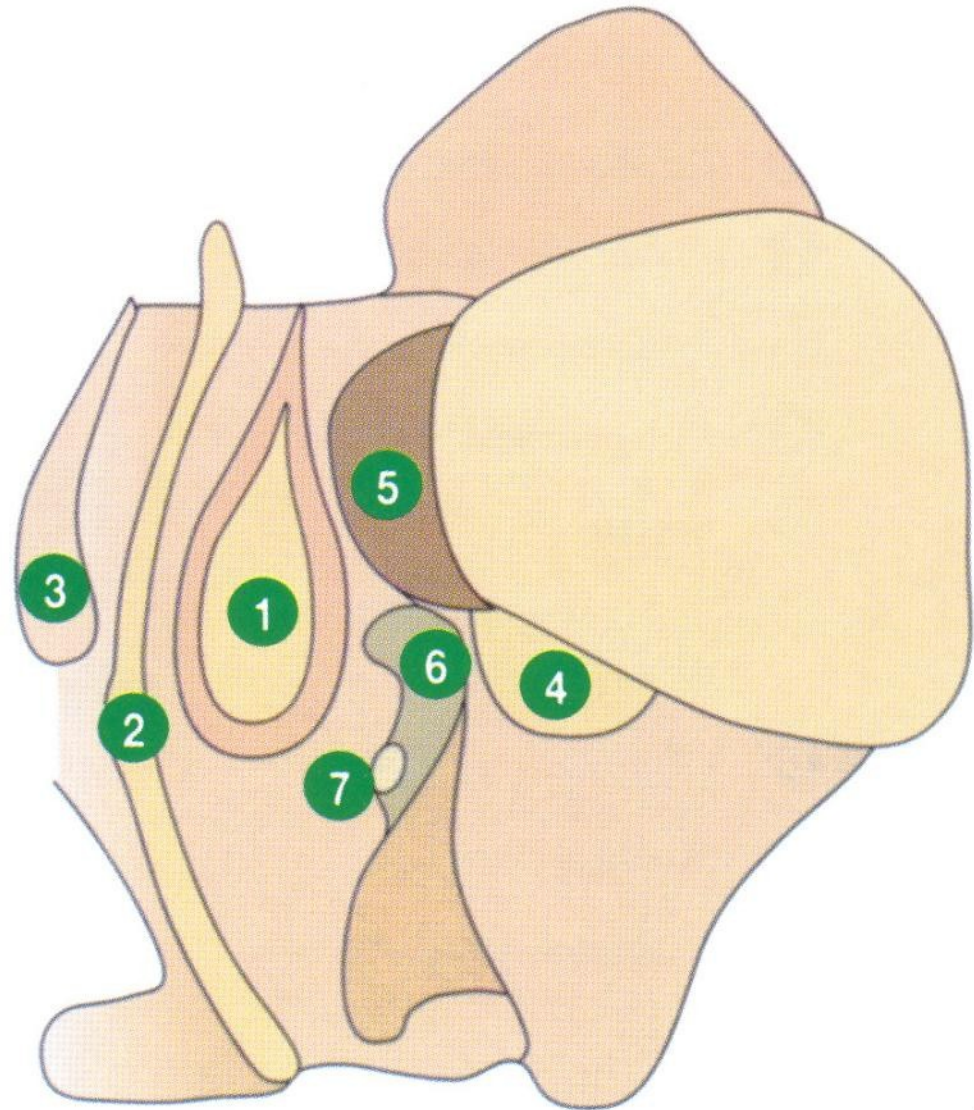

Schéma paranazálních dutin

Anatomické varianty způsobující dysfunkci ostiomeatálního komplexu

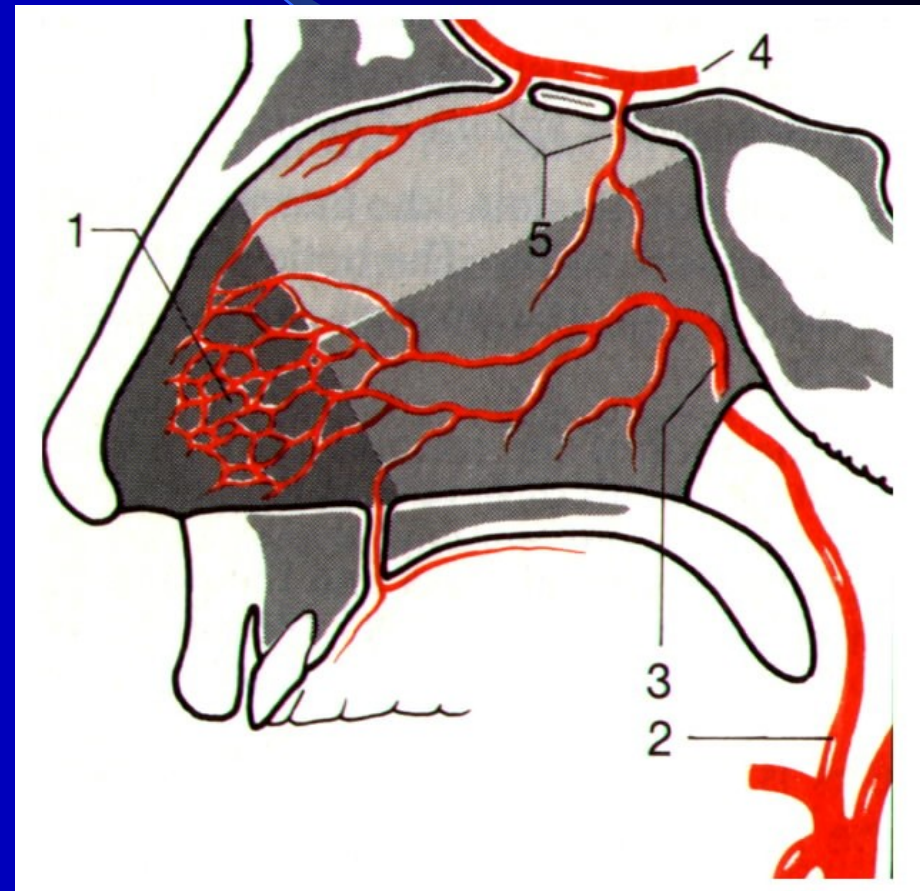
- 1 Concha bullosa
- 2 Deviace septa
- 3 Paradoxně zakřivená střední skořepa
- 4 Hallerovy buňky
- 5 Prominující etmoidální bula
- 6 Deviace processus uncinatus
- 7 Akcesorní ostium maxilární dutiny

**Krevní zásobení – a. carotis int.- *a. ophthalmica*-
a.ethmoidalis anterior and posterior , a. carotis ext.-
a.max. int.-*a. sphenopalatina***

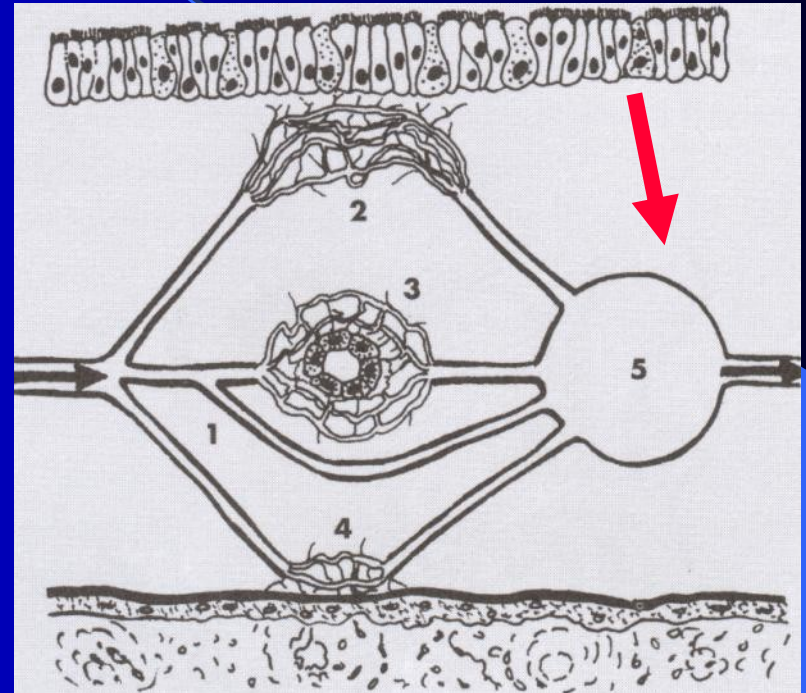
**Venózní pleteně nosu
odvádí krev do
jugulárních žil na krku.**

**Ve venózním systému
nejsou chlopně, tlak a
směr toku krve v žilách
závisí na **postoji** jedince !**

Venózní sinusoidy (kavernózní žilní pleteně)

Jsou lokalizovány mezi kapilárami a venulami. Kapilární krev se dostává do těchto splavů před tím, než dosáhne venul. Tyto splavy jsou obklopeny jemnými vlákny **hladké svaloviny, které vedou k jejich vazokonstrikci a vazodilataci**. Když se naplní a roztáhnou, tkáň zduří v takové míře, že připomíná erektilní tkáň.

1. Arteriolo-venózní zkrat 2. subepiteliální kapilární síť 3. kapiláry kolem žlázek 4. periostální kapiláry 5. **kavernózní žilní pleteně**

Převzato z: I. Hybášek: Ušní, nosní a krční lékařství. Galén, Praha, 1999

Vlákna hladké svaloviny arterioli a venózních splavů jsou inervována autonomním nervovým systémem.

Parasympatická stimulace

- vasodilatace, vedoucí k naplnění splavů krví, což vede ke zvýšené kongesci a produkci hlenu.

Sympatická stimulace

- vasokonstrikce, vedoucí k vyprázdnění venózních splavů nosní sliznice. To vede ke zvýšení nosní průchodnosti a snížení sekrece hlenu.

Látky uplatňující se ve fyziologii a patofyziologii nosní sliznice

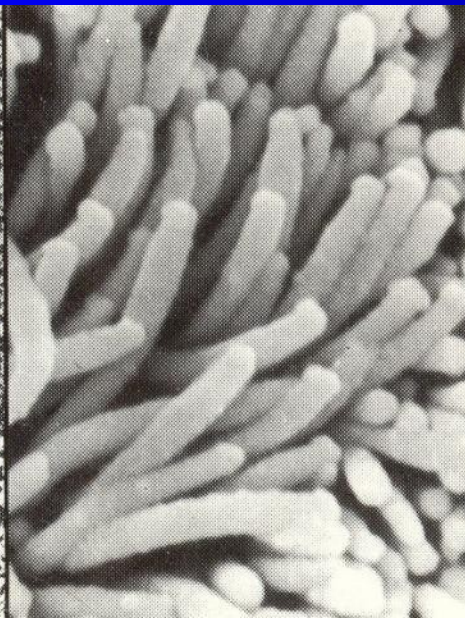
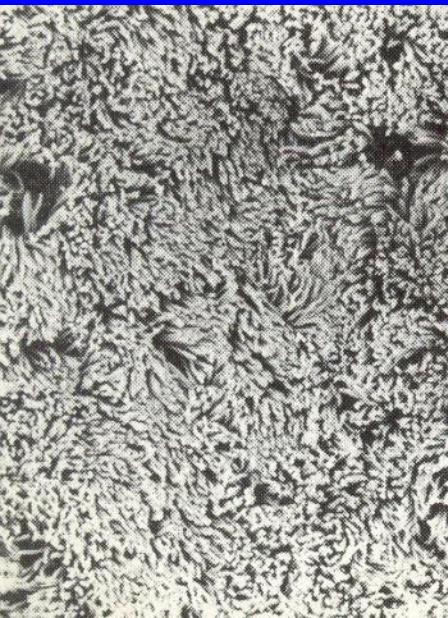
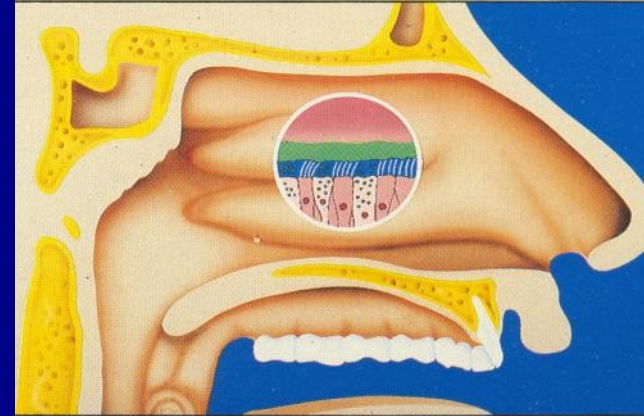
Inervace	Neurotransmitter	Vliv na nosní sliznici
sympatická	norepinefrin, neuropeptide Y	vazokonstrikce dekongesce nosní sliznice
parasympatická	acetylcholin vasoaktivní intestinální polypeptid (VIP)	Vzestup nosní sekrece vazodilatace nosní obstrukce
sensorická (ggl. trigeminale, vlákna k seromucinózním žlázám a cévám)	P substance	vasodilatation nasal mucous membrane swelling increased vessel permeability

Nosní reflexy

- **Nazofugální reflexy** – děje kterými nos ovlivňuje jiné orgánové systémy, např. na plicích, srdci, genitáliích, krevním oběhu apod.
- **Nazopetální reflexy** - ovlivňují vlastní funkci nosu; spouštějí je různé změny (např. ucpání nosu při ochlazení končetin)
- Známý je tzv. **nosní cyklus**, jehož význam se dosud neobjasnil. Vlivem autonomního nervového systému se v individuálně rozdílných intervalech 2 až 6 hodin střídavě mění průchodnost pravé a levé poloviny nosní dutiny, přičemž celkový odpor zůstává přibližně stálý. Vliv autonomního nervového systému na kavernózní žilní systém.

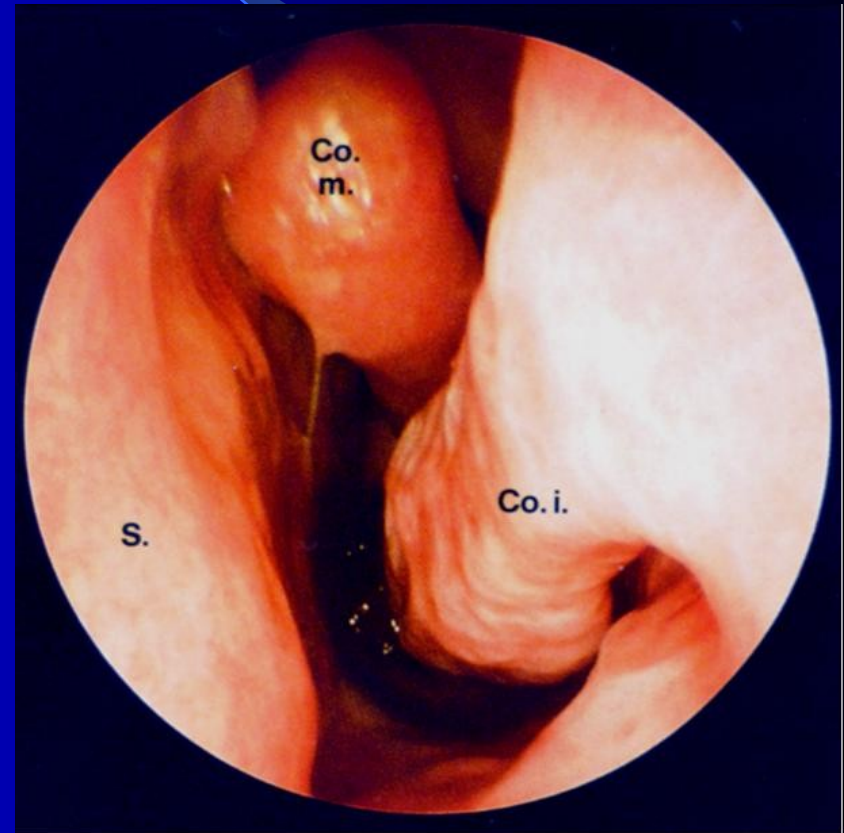
**Nosní sliznice: víceřadý
cylindrický epitel s
řasinkami
„Mukociliární eskalátor“**

Vyšetření nosu a PND

- **Pohled**
- **Pohmat**
- **Rinoskopie – přední, zadní**
- **Endoskopie nosu a PND**
- **Zobrazovací metody**
- **Punkce**
- **Sinoskopie, bakteriologie, cytologie**
- **Vyšetření funkce**

Endoskopie dutiny nosní

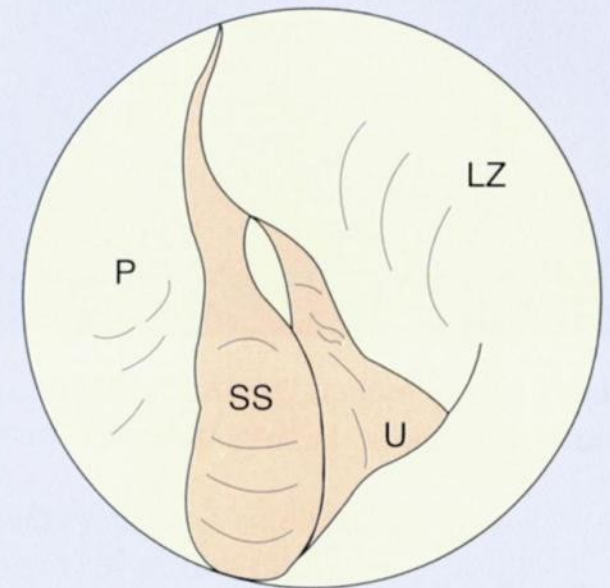
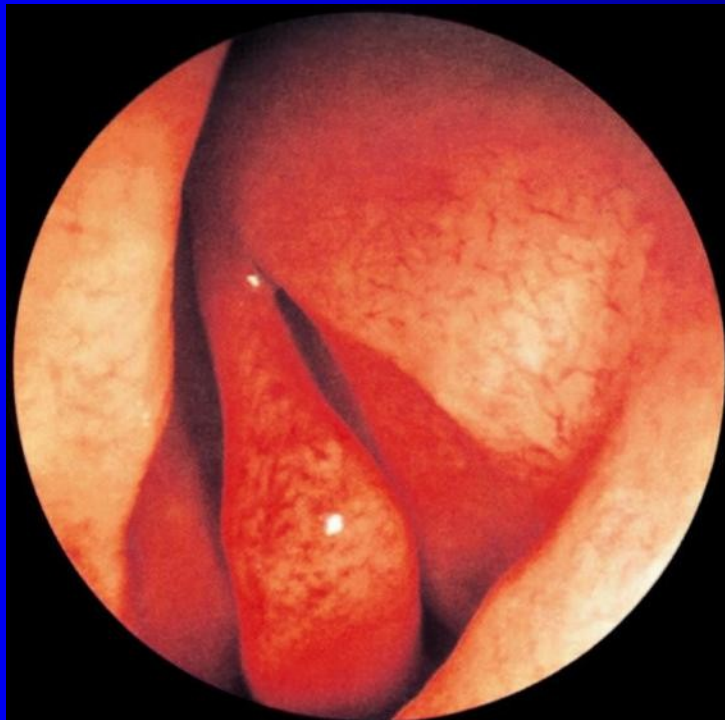
Fyziologické endoskopické nálezy

LZ – lakrimální zářez

U – processus uncinatus

SS – střední nosní skořepa

P – přepážka nosní

Vyšetření funkce nosu

- **Mukociliární transport – sacharinový test**
- **Čich – olfaktometrie**
  - Čich=vanilka, kafr, dehet
  - Čich + n. V =ocet, čpavek, mentol
  - Čich+chut' – éter, chloroform
- **Průchodnost**
  - Glatzelova deska
  - Rinomanometrie

Porucha čichu:

- Kvantitativní – periferní, centrální
- Kvalitativní – parosmie, kakosmie

Rinomanometrie

Měří průtok vzduchu nosním průchodem v závislosti na transnasálním tlakovém gradientu (rozdíl tlaků v nosním vchodu a choaně)

R [cm^3/s] = $\Delta P/V$. Norma hodnoty celkového nosního odporu $R < 0,25$, po anemizaci $R < 0,15$ (podíl vaskulární komponenty nosního odporu).

Přední – tlak v nosohltanu měřen přes druhý nos.
Průduch

Zadní – tlak v nosohltanu měřen přímo v nosohltanu

Aktivní – měření v průběhu norm. dýchání nosem

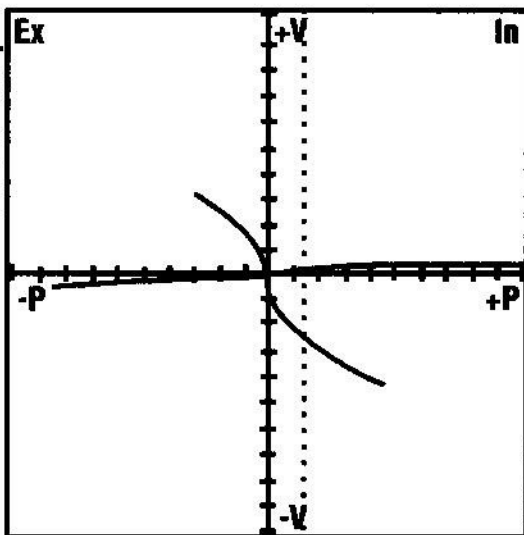
Pasivní – měří se hodnoty při průchodu insuflovaného vzduchu

Rinogram deviate septa doprava se zúžením nosní chlopně

Press.	75	150	300
Fl, .L	156	240	328
Fl, .R	8	4	12
Fl, .L+R	164	244	340
Fl, .L/R	19.5060.00	27.33	
Fl, IncL	53	36	%
Fl, IncR	-50	200	%
Res L	0.48	0.62	0.91
Res R	9.3737.50	25.00	
ResL+R	0.45	0.61	0.88

Flow: ccm/s
Press: Pa

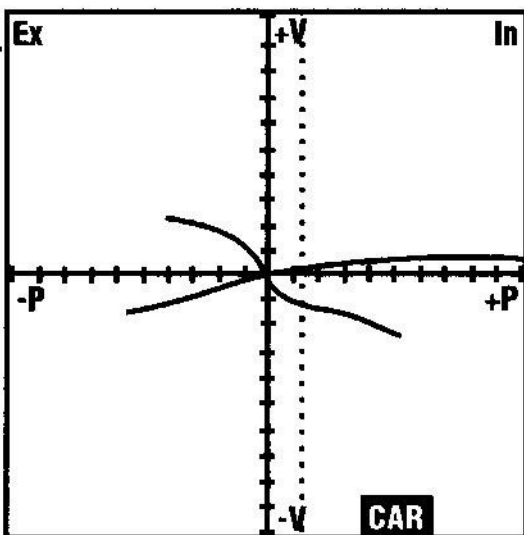
⊞ ± 1000 Pa, ccm/s
‡ ± 100 Pa, ccm/s

Press.	75	150	300
Fl, .L	96	116	156
Fl, .R	16	36	68
Fl, .L+R	112	152	224
Fl, .L/R	6.00	3.22	2.29
Fl, IncL	20	34	%
Fl, IncR	125	88	%
Res L	0.78	1.29	1.92
Res R	4.68	4.18	4.41
ResL+R	0.66	0.98	1.33

Flow: ccm/s
Press: Pa

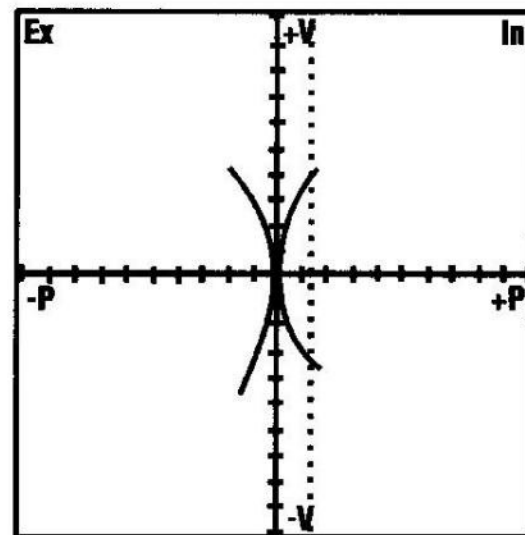
⊞ ± 1000 Pa, ccm/s
‡ ± 100 Pa, ccm/s

Press.	75	150	300
Fl, .L	232	324	0
Fl, .R	264	408	0
Fl, .L+R	496	732	0
Fl, .L/R	0.87	0.79	
Fl, IncL	39	100	%
Fl, IncR	54	100	%
Res L	0.32	0.46	
Res R	0.28	0.36	
ResL+R	0.15	0.20	

Flow: ccm/s
Press: Pa

⊞ ± 1000 Pa, ccm/s
‡ ± 100 Pa, ccm/s

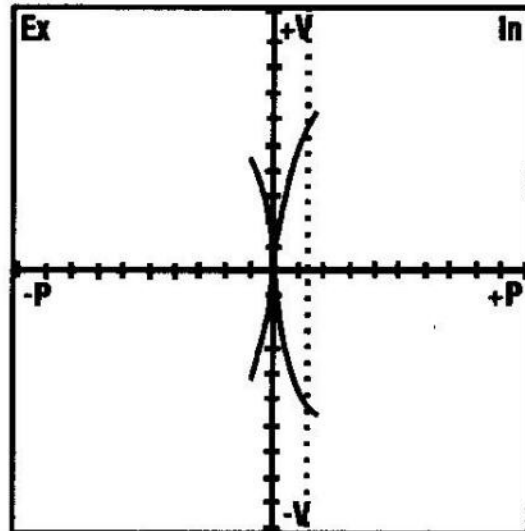

Rinogram s normálními hodnotami R.

Press.	75	150	300
Fl, .L	484	536	0
Fl, .R	404	612	0
Fl, .L+R	808	1148	0
Fl, .L/R	1.08	0.87	
Fl, IncL	32	100	%
Fl, IncR	51	100	%
Res L	0.18	0.27	
Res R	0.18	0.24	
ResL+R	0.09	0.13	

Flow: ccm/s
Press: Pa

⊞ ± 1000 Pa, ccm/s
‡ ± 100 Pa, ccm/s

Rinogram s normálními hodnotami R po anemizaci.

Sumační snímek PND- zadopřední

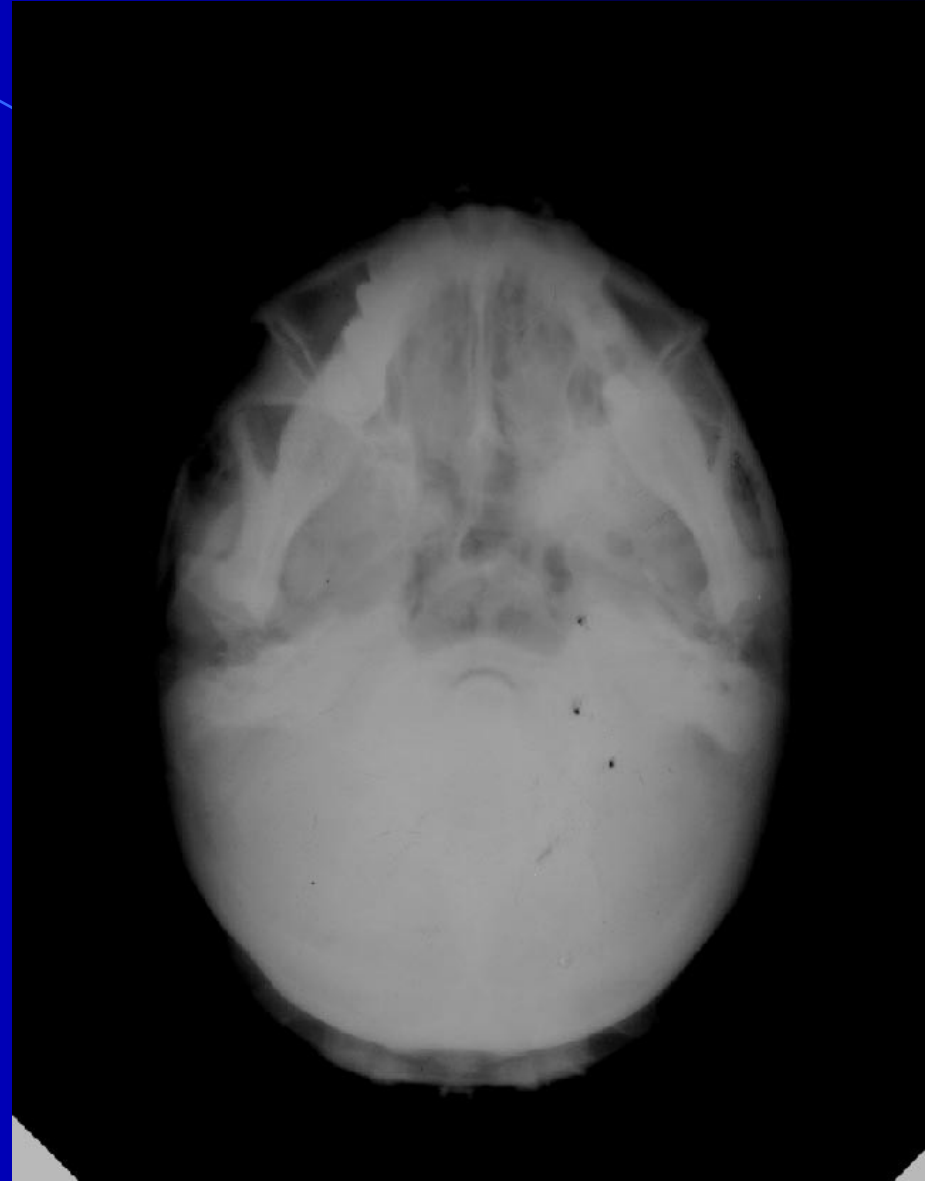
Sumační snímek PND- semiaxiální, normální nález

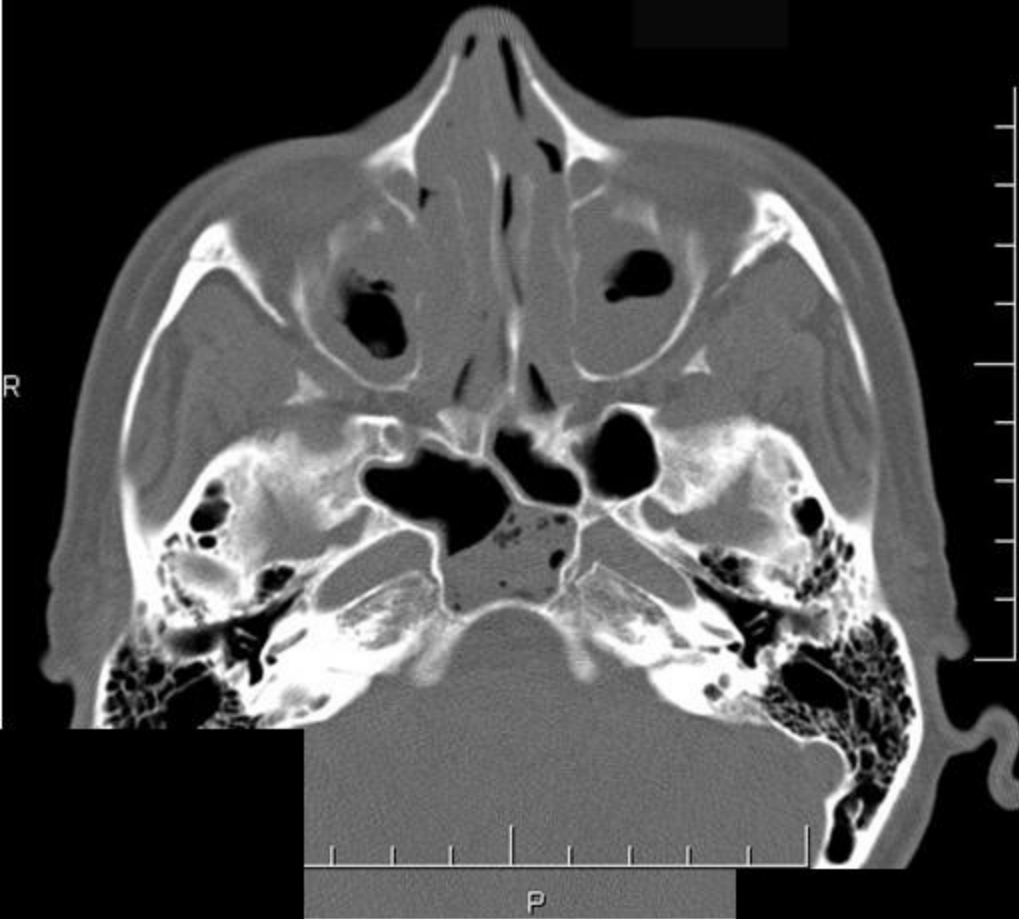
Sumační snímek PND- semiaxiální, snížená transparence v levém antru

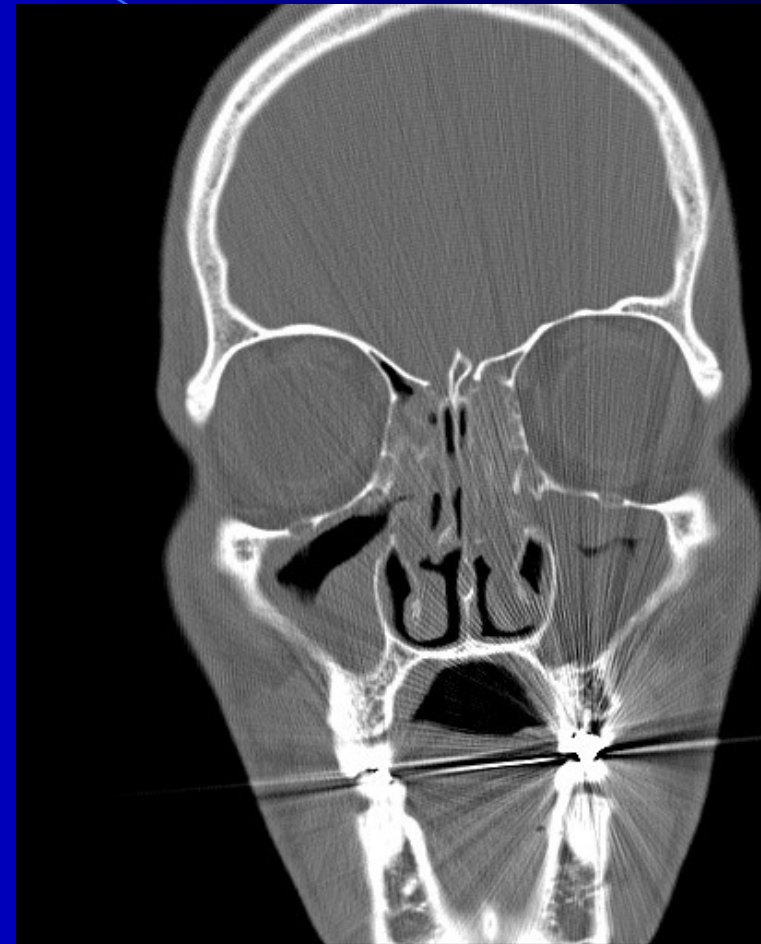
Sumační snímky PND- boční a axiální

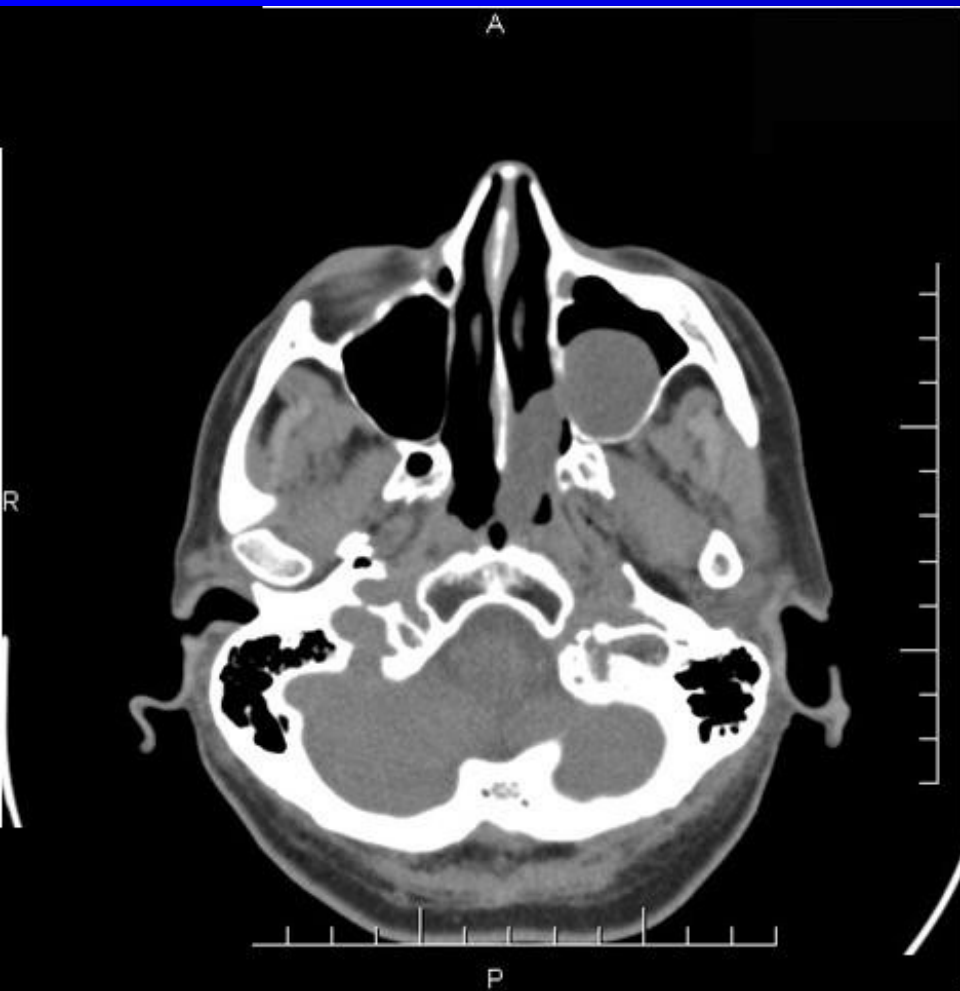
**Počítačová tomografie
axiální a koronární řez
neúplné zastření
všech paranazálních
dutin**

CT paranazálních dutin - axiální a koronární řez, měkkotkáňové zastření čichového labyrintu a čelist. dutin

Antrochoanální polyp

Klasifikace rinitid

1. Alergická

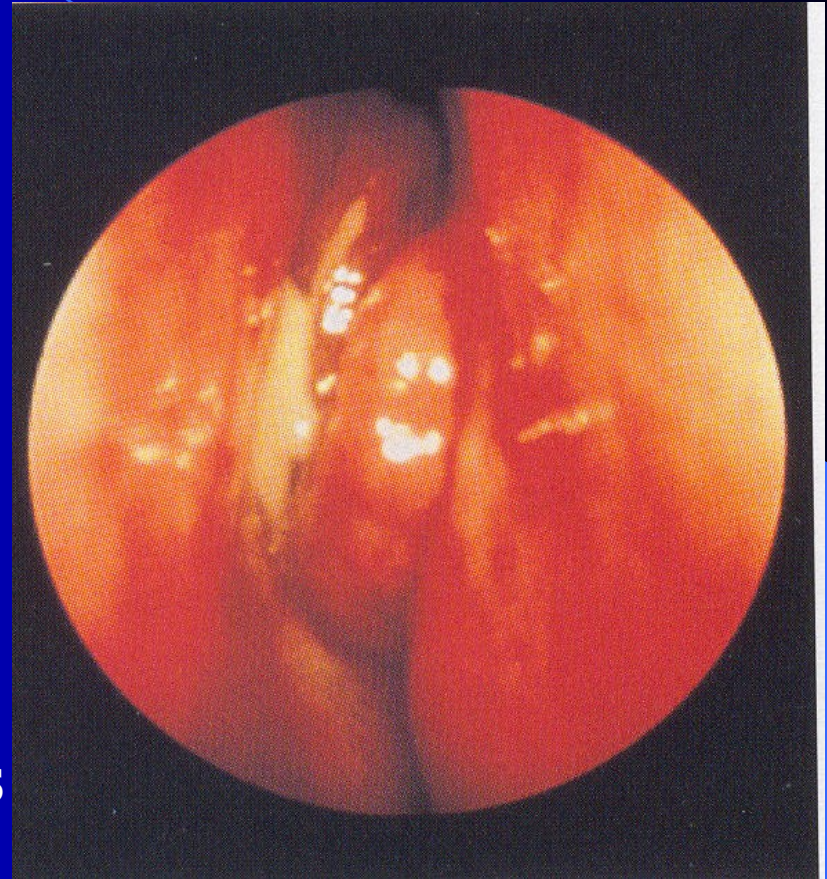
- Intermitentní (sezónní)
- Persistující (celoroční)

2. Infekční

- akutní
- chronická
  - specifická
  - nespecifická

3. Ostatní

- Vazomotorická (profesionální, hormonální, lékově indukovaná, iritační Alimentární, psychogenní, NARES (non allergic rhinitis with eosinofilia syndrome)
- Atrofická
- Idiopatická

Definice akutní rinitidy (z r. 1994)

zánět nosní sliznice, charakterizovaný alespoň dvěma z následujících symptomů:

- **překrvení nosní sliznice (zhoršená nosní průchodnost)**
- **výtok z nosu**
- **kýchání**
- **svědění v nose**

Symptomy musí trvat nejméně 1 hodinu denně po dobu nejméně dvou týdnů.

(Lund J., et al. Report About International Consensus regarding diagnosis and treatment of rhinitis, Allergy, 1994; 49, Supl.19:34 s)

Definice - Rhinosinusitis chronica (z r.1994)

**Zánět nosní sliznice, charakterizován
nejméně dvěma z následujících příznaků:**

- **Nosní obstrukce**
- **Výtok z nosu**
- **Kýchání nebo svědění nosu.**

**Symptomy trvající nejméně 8 týdnů (u dětí
nejméně 12 týdnů) nebo akutní
rinosinusitida nejméně 4x do roka (děti
6x)**

**Trvalé změny na CT (4 týdny po
konzervativní terapii, ztluštění >5mm ve
více než 2 dutinách)**

Rhinosinusitis (z r. 2007)

zánět nosu a vedlejších nosních dutin charakterizovaný dvěma nebo více příznaky, z nichž alespoň jeden musí být buď

- zhoršené dýchání nosem nebo
- zvýšená nosní sekrece.

- **K tomu se může připojit obličejová bolest (tlak nad dutinami) a**
- **porucha čichu.**
- **Podle délky trvání rozlišujeme **akutní** průběh do 12 týdnů délky a **chronický** průběh při délce trvání více jak 12 týdnů.**
- **Podle závažnosti příznaků rozlišujeme rýmu lehkou, středně těžkou a těžkou.**

Evropský konsensus o diagnostice a léčbě rinosinusitidy a nosní polypózy 2007 (Rhinology, supplement 20, 2007)

Epidemiologie chronické rýmy

- **alergická a chronická nealergická rýma patří k civilizačním chorobám**
- **postihuje asi 25 % populace**
- **výskyt je vyšší u obyvatel měst**
- **okolo 50 % chronické neinfekční rýmy tvoří alergická rýma**

Rhinosinusitis chronica

**Nejčastější chronické onemocnění
ovlivňující kvalitu života.**

(Fried MP, Cuellar H, Sadoughi B. Chronic sinusitis: a surgical perspective. Allergy Asthma Proc. 2006 Jan-Feb;27(1):26-35.)

**Prevalence CRS - 16% obyvatel
USA**

(Williams Jr JW, Aguilar C, Cornell J, Chiquette E, Dolor RJ, Makela M, Holleman DR, et al. Antibiotics for acute maxillary sinusitis (Cochrane Review). Cochrane Database Syst Rev 2003(4).)

**Roční nárůst nosní polypózy 18 na 100 000 obyvatel
Východočeského regionu.**

Hybášek I, Vokurka J, Čelakovský P. Některé praktické problémy nosní polypózy. Otorinolaringol. /Prague/, 45,1996, 50-52

Vliv na kvalitu života

- Snížená schopnost ke každodenním činnostem
- *aproxia nasalis* – snížená schopnost soustředění
- rhinorrhea a bolesti hlavy
- Pocit pohody je ovlivněn častým užíváním kapesníku, smrkáním, poruchou spánku a zhoršením sociální interakce.

Ekonomický vliv

pacienti **ztráčí mzdu** kvůli jejich snížené schopnosti soustředění nebo prac.

Neschopnosti, snížení produktivity. Většina léků pro léčbu rinitidy **nejsou hrazeny pojišťovny**.

40 milionů Američanů trpí onemocněním nosní sliznice; což je příčinou 33 milionů návštěv u lékaře během 1 roku. Miliony dolarů stojí léčba... (Kopke RD, Jackson RL. Rhinitis. In: Bailey BJ, et al. Head&Neck Surgery-Otolaryngology. J.B.Lippincott Company Philadelphia 1993; 269-289.)

Stupeň rinosinusitidy

- mírná
- středně těžká
- těžká

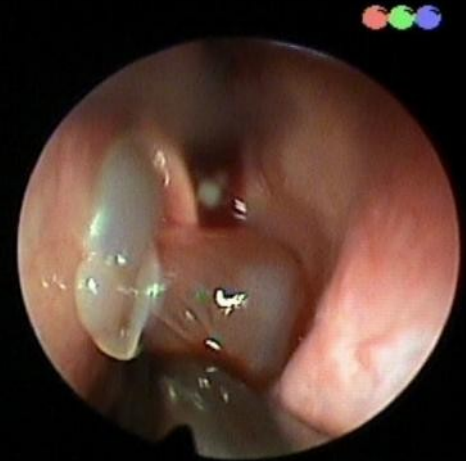
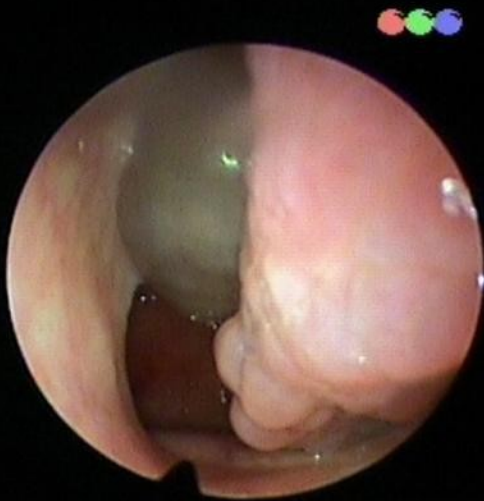
Vizuálně analogová škála (VAS)

10 cm

Bez potíží

Největší potíže

Chronická rinosinusitis

Nosní polypy

Eosinofilie, IL-5

Klasifikace nosních polypů

- **Podle endoskopického nálezu**
- **CT skóre**
- **Podle systémové diagnózy**
- **Podle histologické klasifikace**
- **Podle Stammbergera**

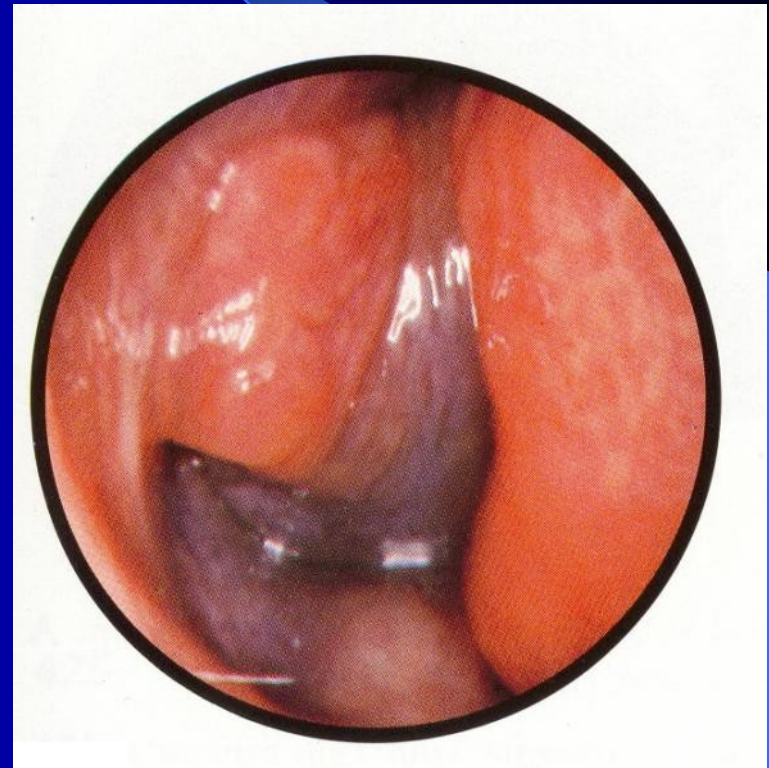
Rhinitis allergica

Persistující (celoroční)

Intermitentní (sezónní)

Stupeň

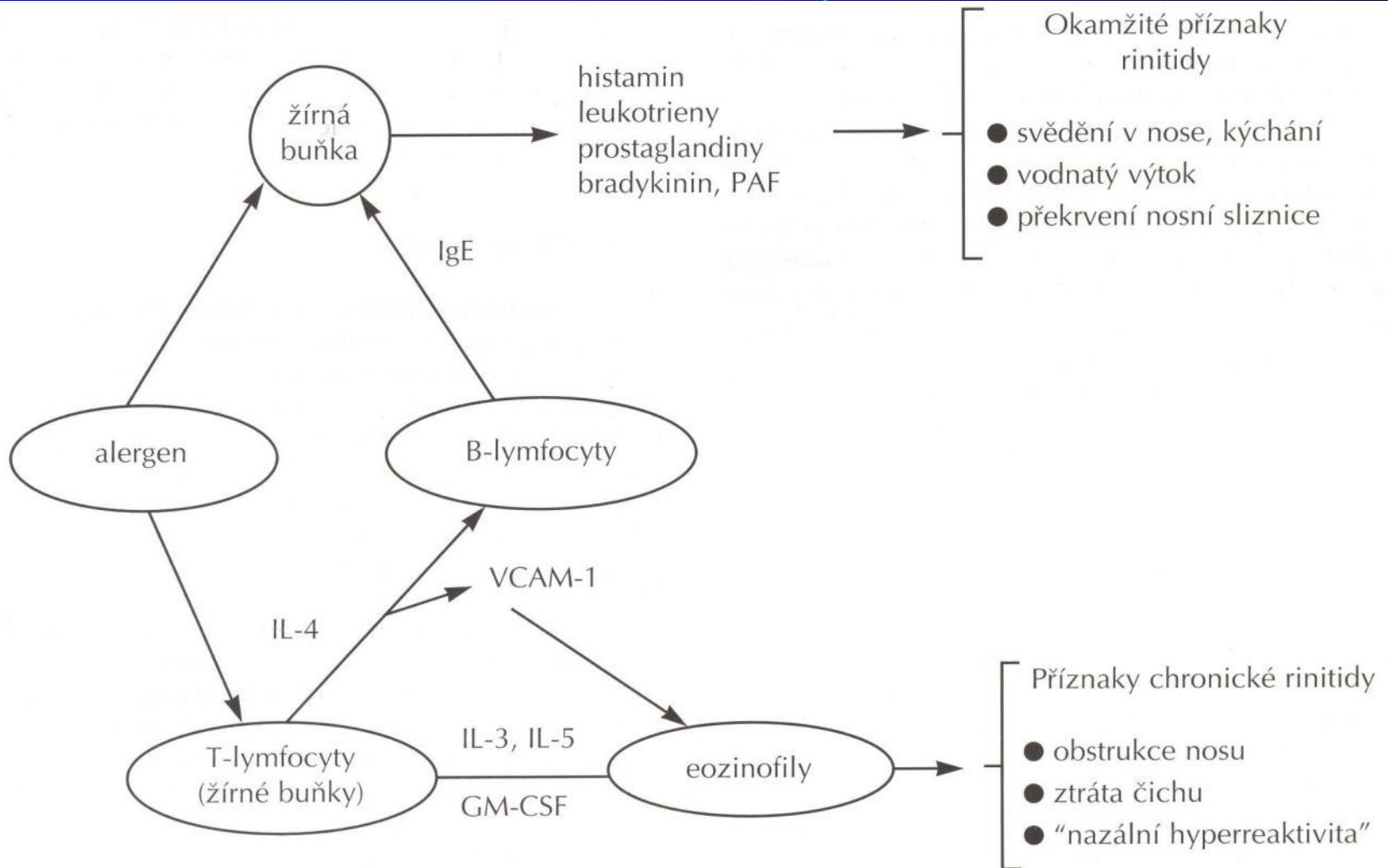
- mírná
- středně těžká
- těžká

Rhinitis allergica

- **Lze prokázat IgE – zprostředkovaný mechanismus**
- **Projevy vznikají jako následek imunitní reakce zprostředkované specifickými IgE protilátkami.**
- **Její součástí je buněčný (T-lymfocyty, eozinofily) zánět nosní sliznice**
- **Příčinou tvorby IgE protilátek je atopická genetická predispozice (o konkrétních alergenech rozhodují HLA antigeny atopického jedince**

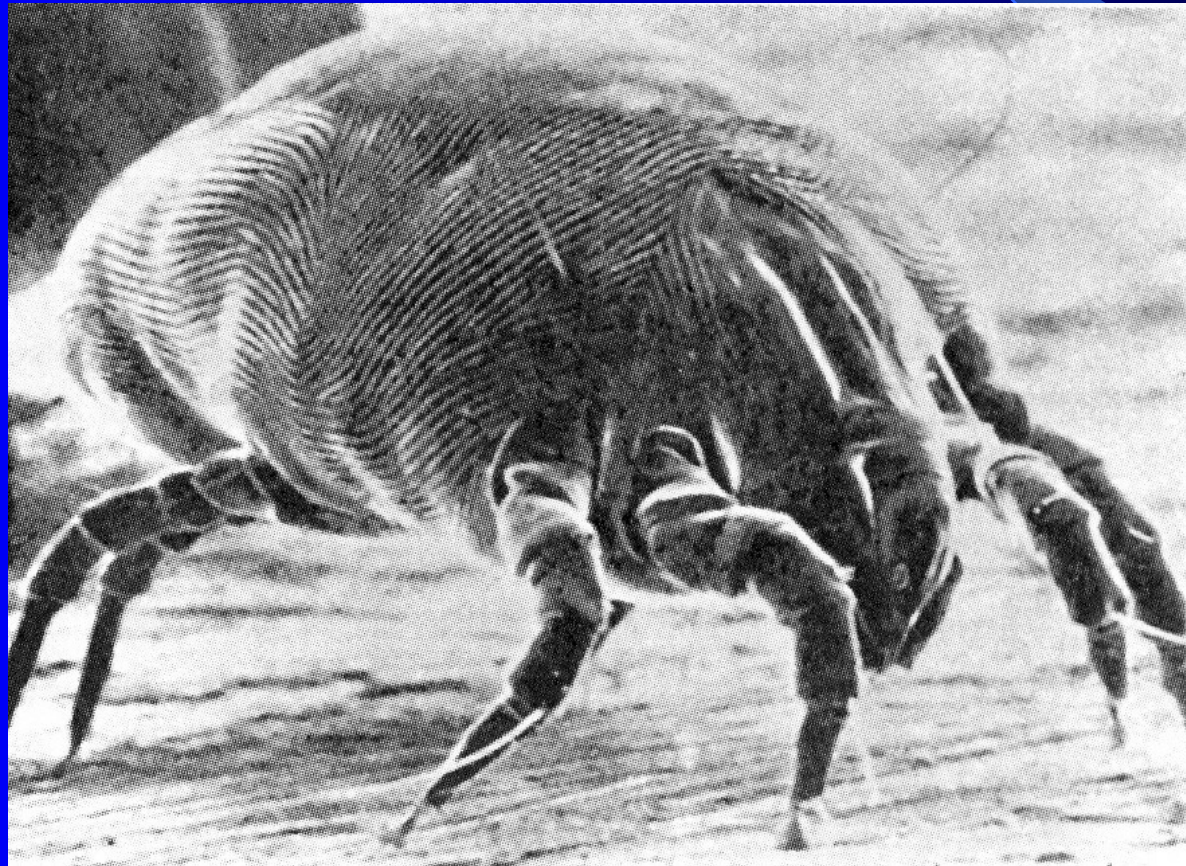
Hypotéza o mechanismu vzniku alergické rinitidy (dle V.J. Lund)

Roztoč domácí

(*Dermatophagoides pteronyssinus*, v elektronovém mikroskopu)

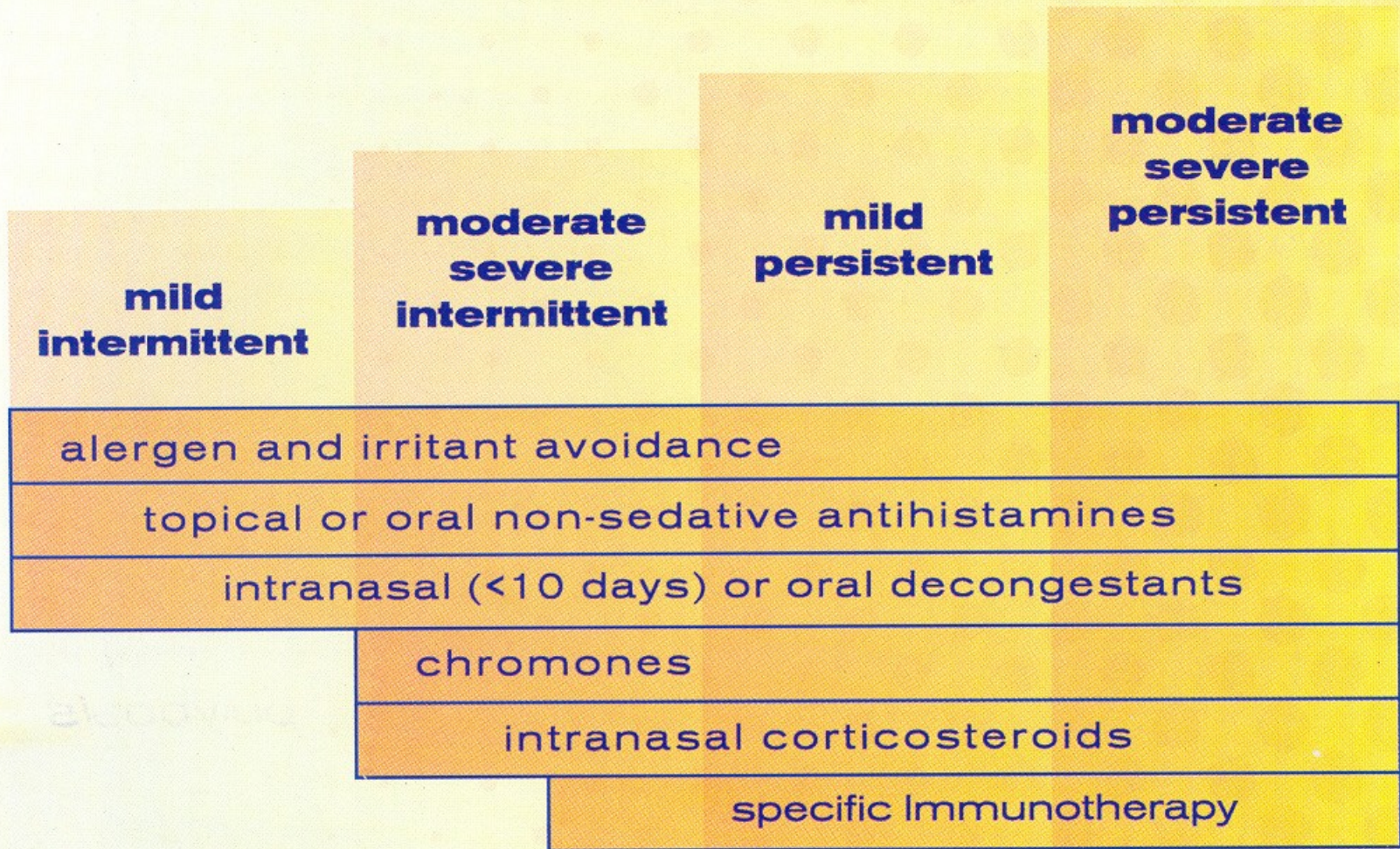
- častá příčina perzistující alergické rýmy

Rhinitis allergica - léčba

- **Edukace pacienta**
- **Eliminace alergenů – jsou-li známy a je-li to možné**
- **Farmakoterapie**
- **Specifická imunoterapie (SIT)**

Rhinitis allergica - léčba

adapted from: Management of Allergic Rhinitis and its Impact on Asthma 2001. ⁽¹⁾

Management of Allergic Rhinitis and its Impact on Asthma. Based on: Bousquet J. ARIA workshop report. J Allergy Clin Immunol 2001; 108 (5): 147-333.

Srovnání lokálně působících dekongescenčních látek

Léčivá látka	Nástup účinku(min.)	Trvání účinku(hod.)	Než. účinky
Efedrin	10	3-4	+++
Fenylefrin	15	1-2	+++
Nafazolin	15	2-6	++
Xylometazolin	20	10-11	++
Oxymetazolin	20	10-12	++
Tramazolin	5	11-12	+

Rhinitis vasomotorica

- Onemocnění nosní sliznice, které nemá strukturální podklad, není infekční, autoimunní ani alergické v tradičním slova smyslu.
- Má stejné příznaky jak perzistující alergická rýma.
- Na jejím vzniku se podílí faktory neimunitního charakteru.

(Charles W. Cummings, et al. Otolaryngology—Head & Neck Surgery,, Mosby)

Rhinitis vasomotorica

Vaso- vztah - ke krevním cévám

Motor- - k síle, pohybu

Rhinitis- - k zánětlivým stavům

nosní sliznice

Rhinitis vasomotorica

- Neurovaskulární reakce na různé podněty: mechanické, chemické, stres and psychickou zátěž
- Manifestace

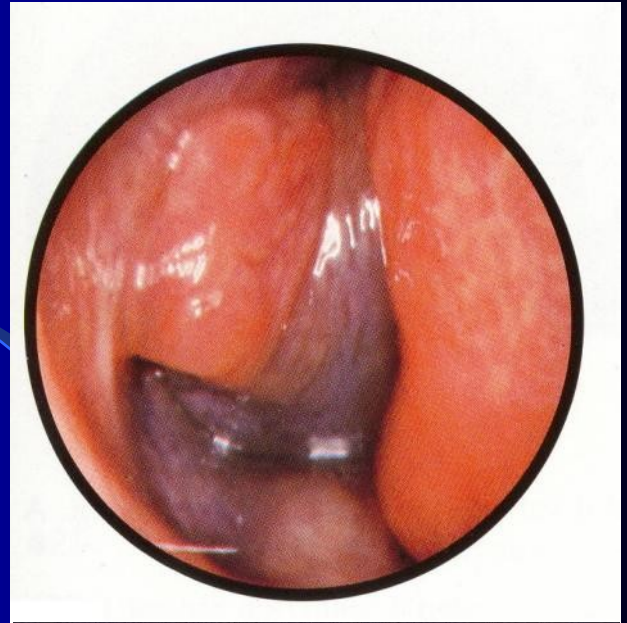
**sympaticko-parasympatické
neurovaskulární nerovnováhy**

Příznaky vazomotorické rinitidy

- „ucpaný nos“ – nosní kongesce, obstrukce
- Sekrece z nosu - rhinorrhea - **vodnatá sekrece** (podobně jako u alergie nebo virové infekce)
  - Výtěr z nosu s velkým množstvím eozinofilů typický pro alergii nebo NARES
  - Žlutý hnisavý – bakteriální infekce (neutrofilů)
  - Krvavý nebo krustózní a ulcerace typické pro bakteriální infekci, nádor nebo granulomatózu
- Svědění v nose, záchvaty kýčání
- Porucha čichu
- Pocit sucha v nose
- Oční příznaky
- Bolest hlavy
- Celkové příznaky

Vyšetření nosu – přední rinoskopie

- **Alergická a vazomotorická rýma** lividní nebo namodralá, difusně oteklá sliznice
- **podráždění** nebo nadužívání nosních sprejů – sytě červená sliznice
- **sinusitida** lividní nebo zarudlá sliznice s hnisem

Rhinitis vasomotorica – diagnóza

- **Rtg paranas. dutin je normální**
- **Zvýšené množství zánětlivých mediátorů a buněk**
  - **Histamin, leukotrieny, prostaglandiny, neuropeptidy aj.**
- **Negativní kožní alergenové testy**
- **V nosním sekretu nejsou přítomny eozinofily**
- **Pozitivní odpověď na histaminový kožní test**

Rhinitis vasomotorica - příčiny

- 1. Rinitida vyvolaná léky**
  - a. Antihypertensiva**
  - b. Nadužívání nosních kapek/sprejů**
  - c. Kokain**
  - d. Hormony**
- 2. Těhotenství a "premenstruální rinitida"**
- 3. Hypothyroidismus**
- 4. Emocionální důvody**
- 5. Vyvolaná změnami teplot**
- 6. Rinitida z podráždění a vlivů zevního prostředí**
- 7. Rinitida z chuťových podnětů**
- 8. Konečná fáze vaskulární atonie u chronické alergické nebo zánětlivé rinitidy**
- 9. Rinitida z polohy**
- 10. Paradoxní nosní obstrukce a nosní cyklus**
- 11. Rinitida neventilovaného nosu (laryngektomie, choanální atrézie, adenoidní hyperplázie)**
- 12. Kompenzatorní hypertrofická rhinitis**
- 13. Eosinophilic and basophilic nonallergic rinitida**
- 14. Ostatní systémové příčiny: syndrom vena cava sup., Hornerův syndrom, cirrhosis, uremia**
- 15. Idiopathická rinitida**

Rinitida vyvolaná léky

- **Antihypertensiva** - Reserpin, Hydralazin, Guanethidin, Methyldopa, Prazosin, Beta-blokátory, Propranolol, Nadolol
- **Antidepresiva** a antipsychotika -Thioridazin, Chlordiazepoxid and Amitriptyline, Perfenazin
- **Hormony** - Ovariální hormony, orální kontraceptiva
- **Nadužívání nosních kapek/sprejů** – i když jde o dekongestiva - rebound fenomén ~~vasodilatace~~ **kongesce**. Prodloužení užití topický vazokonstriktorů vede ke ztrátě cévního tonu. Dekongesční nosní kapky a spreje by neměly být používány déle jak 3 po sobě následující dny. (rhinitis medicamentosa = rebound rhinitis)
- **Kokain** - vasokonstriktor

Těhotenství a “premenstruální rinitida”

- Většina žen si všímá nosní kongesce během těhotenství – zvýšená **hladina endogenního progesteronu** způsobuje zduření sliznice nejen v děloze, ale také v nose
- Ze stejného důvodu pocít'ují některé ženy, nosní kongesci bezprostředně před menstruací, což ne zcela správně nazývají “rýma”.

Psychické, emocionální příčiny

- Úzkost, nepřátelství, vina, pocit frustrace a vzteku – mohou porušit **autonomní neurovaskulární rovnováhu**.
– nosní kongesece a vodnatá sekrece
- migréna - **dysfunkce v karotickém systému** ovlivňuje nos, a vysvětluje, proč mnoho pac. s vaskulárními bolestmi hlavy hledají příčinu v sinusitidě.

Rinitida vyvolaná změnami teplot

- Zevní teplota ovlivňuje nosní průchodnost:
  - Teplo zapříčiňuje **vasodilataci** (kongesci)
  - Studený vzduch zapříčiňuje **vazokonstrikci**
  - kupodivu osoba, jejíž nohy jsou exponovány chladu spíše trpí kongescí

Starý způsob léčby rýmy:

teple se zabal, nohy dej do horké vody, na hlavu termofoar a vdechuj studený vzduch otevřeným oknem.

Rinitida z podráždění a vlivů zevního prostředí

- **Akutní nebo chronická expozice dráždivým výparům (zvláště dřevný prach), plyny (formaldehyd), chemikálie (výpary kys. chromité, barviv a čisticích prostředků), parfémů a kosmetické preparáty, tabákový kouř**
- **Léčba rinitidy z inhalačních dráždivých – vyloučení nebo filtrace vzduchu, filtrační masky**

Rinitida z chuťových podnětů

- **výtok z nosu po jídle či nápoji, zvláště po horkých a kořeněných jídlech a nápojích**
- **reflexní cholinergní výtok** vyvolaný drážděním senzorických receptorů na patře spojený někdy se slzením zrudnutím a pocením.
- **léčba - ipratropium bromid nosní sprej 0.03% podávaný 10 min před jídlem.**

Konečná fáze vaskulární atonie u chronické alergické nebo zánětlivé rinitidy

- **prolongovaná hluboká parasympatická stimulace** nosního vaskulárního systému - „nasal turbinate priapism“
- Selhání vhodné léčby prokázané alergické nebo infekční rinitidy – trvalá ztráta vaskulárního tonu

Rinitida „z polohy“

- **hypotonické lůžko venózních pletení** nosní sliznice - náplň venózních pletení a kongesce nosní sliznice závisí na poloze (podobně jako se plní krví varixy DK)
- **typická anamnéza** – při poloze vleže na boku se ucpe strana nosu, která je dole, při otočení na druhou stranu se horní strana „odkrví“

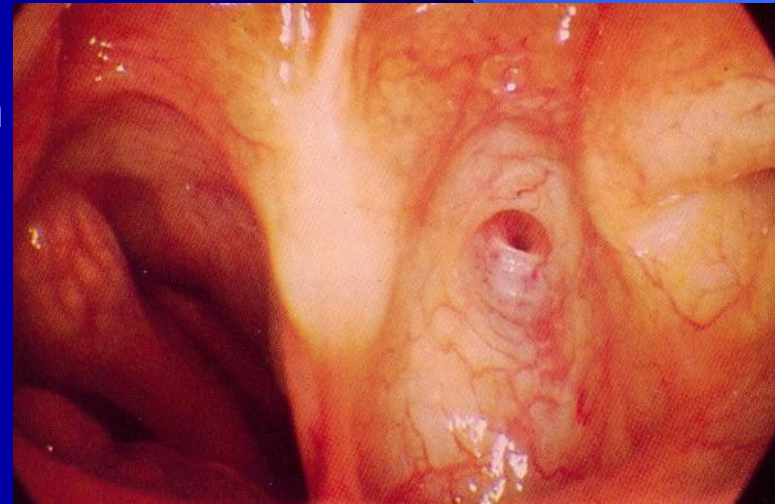

Rinitida neventilovaného nosu

Rinitida u nemocných po laryngektomii/tracheostomii – nos je vyloučen z ventilace, nedochází k cyklickým změnám teploty a vlhkosti. Nedochází k pohybu hlenu a objevuje se vazomotorická reakce. Vaskulární lůžko ztrácí tonus, sliznice skořep je zduřelá.

Rinitida u choanální atrézie – v nose se hromadí vodnatá/hlenová sekrece, jež nemůže být drénována do hltanu přirozenými silami vzdušného proudění a pohybem řasinek.

Rinitida u adenoidní vegetace – je-li nosohltanu uzavřen mohutnou adenoidní hypertrofií. Může být maskováno jako „alergický nos“.

Eozinofilní a bazofilní nealergická rinitida

- neznámá etiologie, příznaky jako u alergické rhinitidy, ale **immunoglobulin E (IgE) je normální, kožní alergenové testy jsou negativní**. Cytologie nátěru nosní sliznice předurčuje název. (John M. Fredrickson, Lee A Harker, Charles J. Krause, Mark A Richardson, David E. Schuller Otolaryngology—Head & Neck Surgery, Charles W. Cummings, Mosby)
- **NARES** nonallergic rhinitis with eosinophilia syndrome - nemocní trpí opakovaným kýcháním, profúzní rinoreou a svěděním nosu a očí. Jsou výrazně citliví na podněty ze zevního prostředí, jako je tabákový kouř, chemické pachy, parfémy, změny v poloze a počasí (teplota a barometrický tlak).
- léčba - po nosních steroidech dochází většinou ke dramatickému zlepšení

Diagnóza

Anamnéza	Rodinná, faktory zev. prostředí, chemikálie
ORL klinické vyšetření	Rinoskopie, endoskopie nosu, nosohltanu a paranazálních dutin
Zobrazovací metody	Semiaxiální rtg, CT scany obličej. skeletu
Alergologické testy	Kožní testy, vyšetření celkových IgE, hodnoty a určení specifických IgE v séru
Kultivace	Bakteriologické vyšetření
Cytologie	Vyšetření zánětlivé celulizace
Vyšetření mukociliární funkce	Nazální mukociliární clearance (např. sacharinový test) nebo určení frekvence ciliárních kmitů, elektronová mikroskopie
Nosní průchodnost	Rinomanometrie
Vyšetření čichu	Vyšetření čichového prahu

Patologické stavy vedoucí k nosní obstrukci

1. Strukturální deformity

- a. Deformity: zevní, vnitřní, congenitální malformace, úrazy
- b. Nádory a zduření
- c. Cizí tělesa

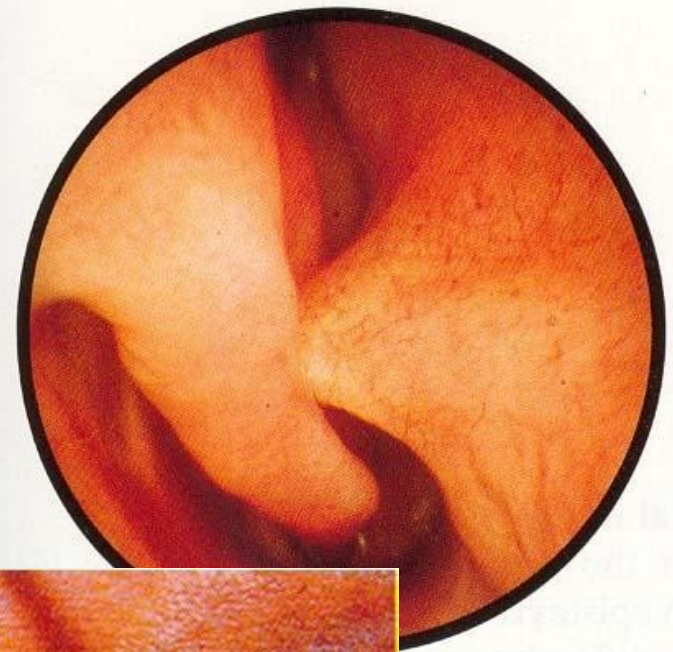
2. Záněty

- a. Rhinitis/sinusitis: bakteriální, virové, plísňové
- b. Nosní polypóza
- c. Ozaena, atrofická rinitida
- d. Imunologická onemocnění: sarcoidosis, Wegenerova granulomatóza, polyarteritis nodosa, midline granuloma

3. Rhinitis allergica

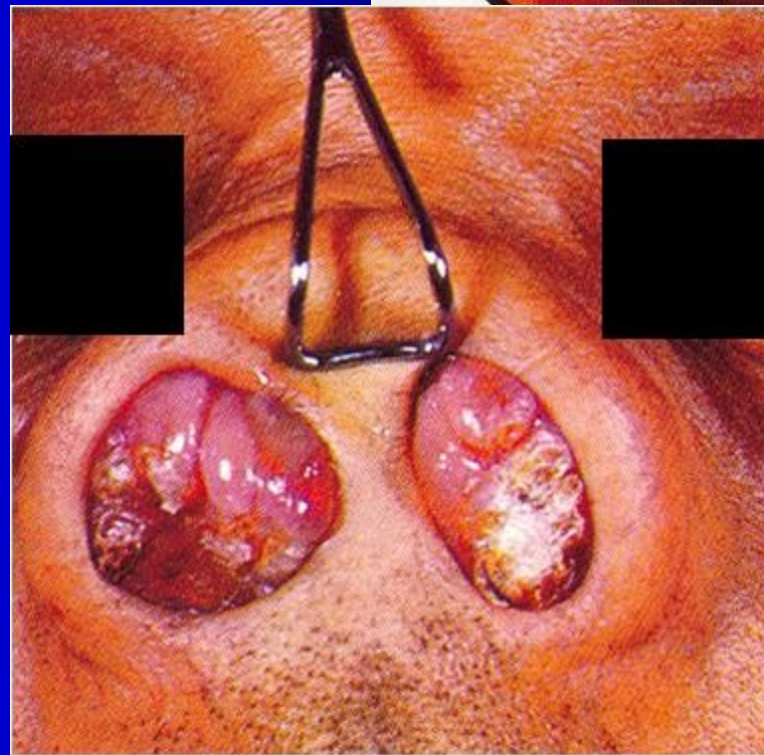
4. Rhinitis vasomotorica

Morfologické příčiny nosní obstrukce

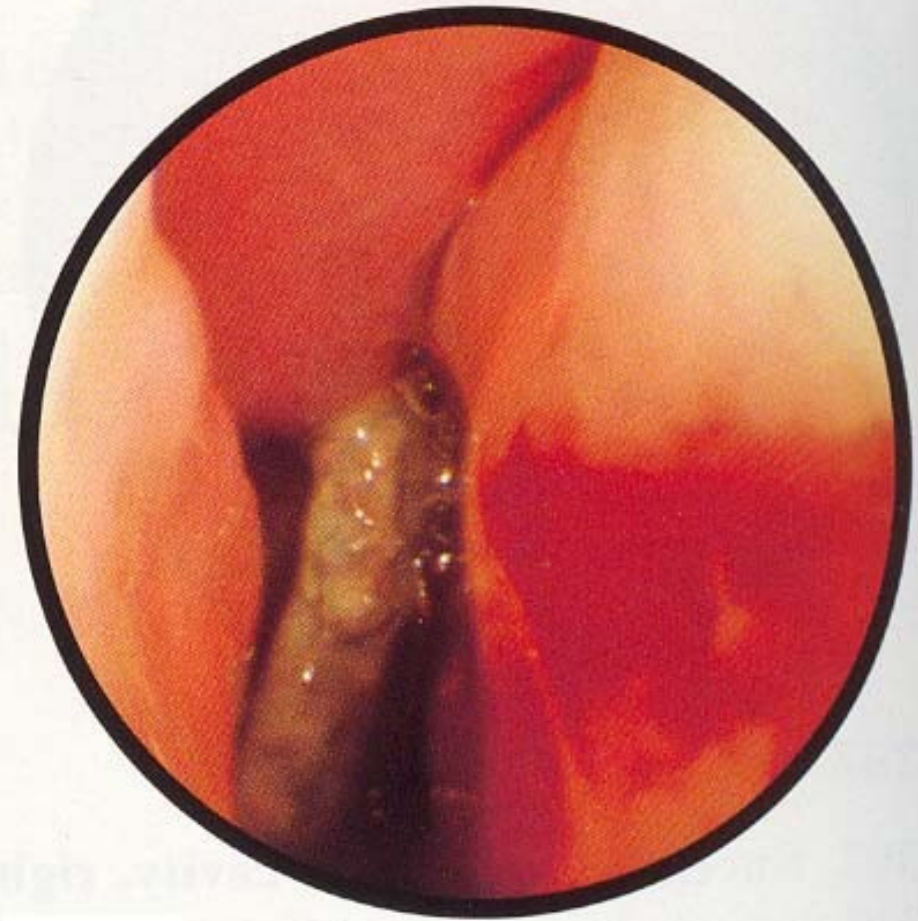
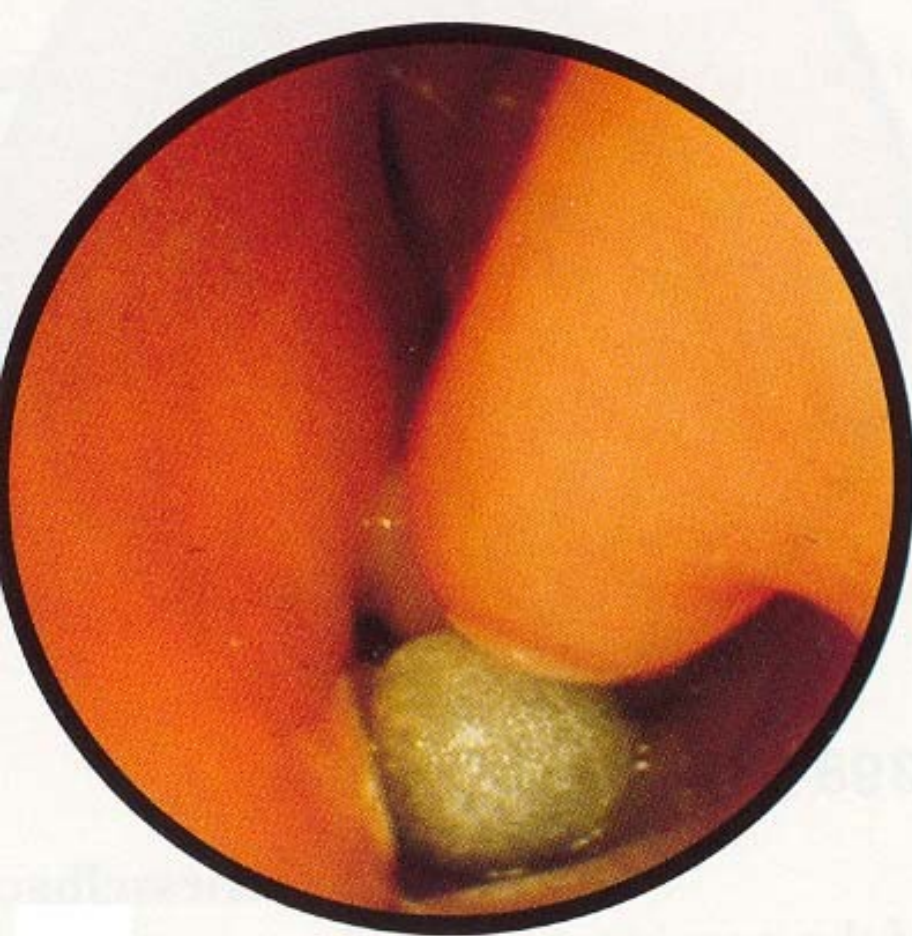

Hrana na septu

**Invertovaný
papillom**

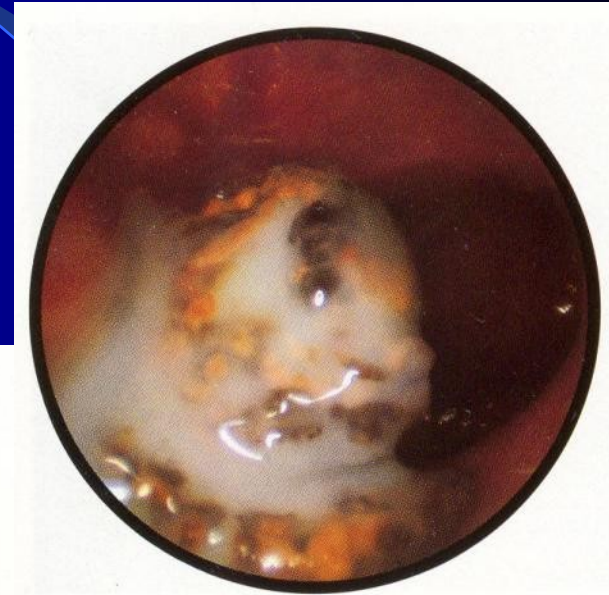
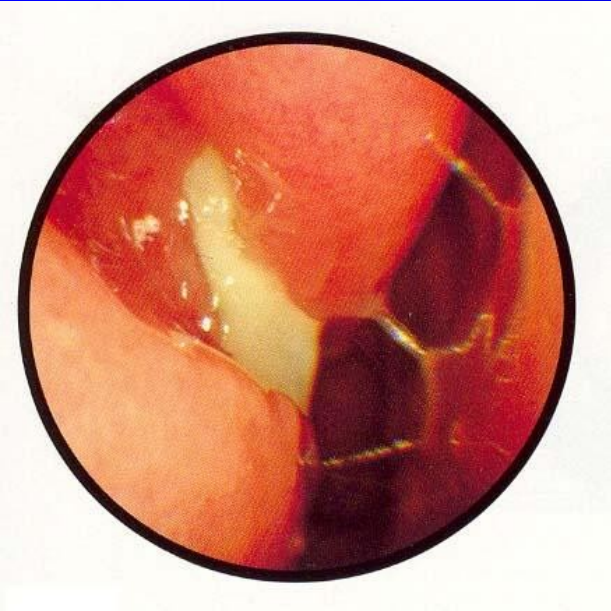
Strukturální deformity nosu: Intranazální cizí tělesa

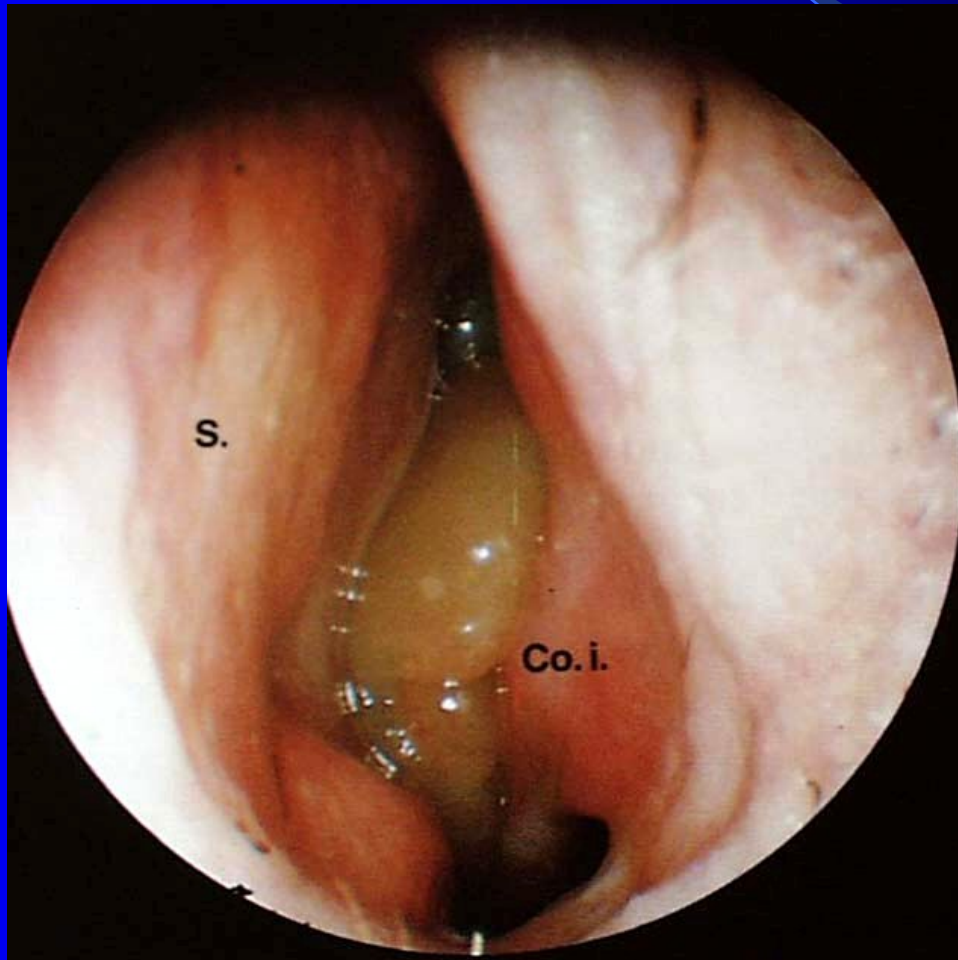
Záněty

Akutní rhinosinusitida

Mykotická sinusitida

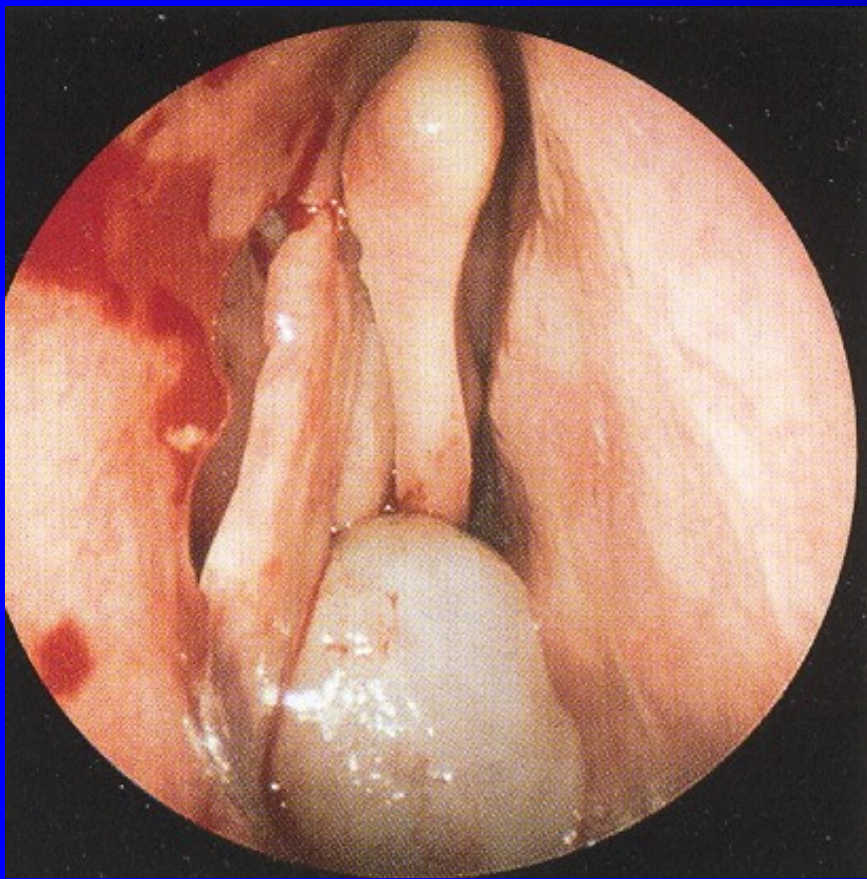

Nosní polypy

Antrochoanální polyp

Terapie rinitidy

Anamnéza
ORL vyšetření
Rtg, CT
alergologické testy
kultivace, cytologie
nosní průchodnost
vyšetření čichu

Alergie
- sezónní
- celoroční

vyloučit expozici
alergenu
antihistaminikum
topický steroid

Alergolog
přehodnotit
zvážit imunoterapii

Infekce
- akutní
- chronická

antibiotika
dekongestiva?
kortikoidy?

Ostatní
- Nares,
- hormonální,
- idiopatická
- Wegenerova
granulomatóza
- tumor aj...

Anatomické změny
(septum, skořepy...)

topický steroid
lokální anticholin-ergika

Otolaryngolog
chirurgická léčba

Konzervativní léčba vasomotor. rinitidy I.

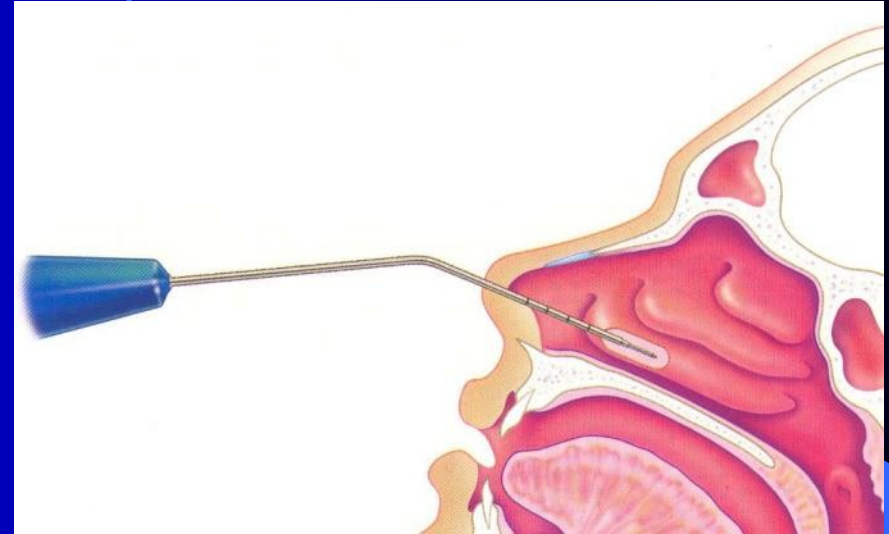
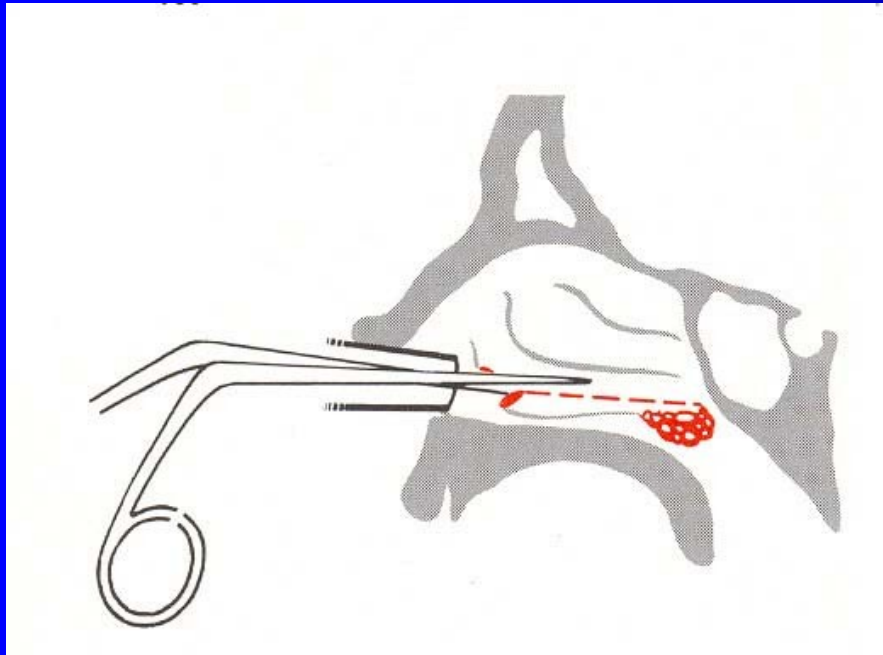
Doporučuje se:

- **Spát na lůžku s hlavou předkloněnou v úhlu 30 stupňů (horní část lůžka zvednuta)**
- **Spát a pracovat v prostředí s chladným vzduchem (ale ne ve studeném prostředí, tělo udržovat teple (zvláště končetiny a hlavu))**
- **Pravidelně cvičit (nastavení vazomotorického tonu).**
- **Vyhnout se známým dráždivým látkám, zvláště tabákovému kouři.**

Konzervativní léčba vasomotor. rinitidy II.

- Perorální antihistaminika a kortikoidy lokální a systémové (Allergodil, Rhinocort, Flixonase...)
- Perorální dekonjestiva, jako je pseudoefedrin, fenylefrin, aj.
- Anticholinergika (Atrovent, Ipratropium bromid)
- Kominované preparáty (dekonjestiva, antihistaminika, anticholinergika, a/nebo protizánětlivé léky) zvl. u stavů s kombinovanou etiologií

Odstranění tkáně vede ke zprůchodnění nosu, chirurgie nosních skořep

Chirurgická léčba vasomotor. rinitidy I.

- **Posunutí skořepy** ("out-fracture") snadná procedura, ale neodstraňuje zbytnělou sliznici.
- **Elektrická nebo chemická povrchová kaustika** dolních skořep - poškozují povrch sliznice spíše než vaskulární lůžko – dočasná úleva
- **Kryochirurgie** skořep působí submukózní destrukci za cenu povrchové destrukce – pouze dočasná úleva

Chirurgická léčba vasomotor. rinitidy II.

- **Laserová turbinektomie** ekvivalent kryoturbinektomie
- **Laservaporizace skořep** – jen bodové poškození povrchní sliznice
- **Totální turbinektomie** – výsledkem je ztráta funkce nosní sliznice nutné pro ohřívání a zvlhčování vzduchu. Důsledkem může být atrofická rinitida.
- **Parciální turbinektomie** (větš. předního a nebo dolního okraje) klasickými nástroji – přináší většinou komplikace úměrné rozsahu resekce
- **Submukózní resekce skořep** umožňuje odstranění postižené tkáně – příznivé výsledky.

Chirurgická léčba vasomotor. rinitidy III.

- **Výběr metody není podstatný; závisí na zkušenostech a vybavení pracoviště**
- **Chirurgická léčba je ve většině případech následována konzervativní léčbou.**

Terapie chronické rinosinusitidy

- **Medikamentózní**
- **Chirurgické**
  - **Klasická rinochirurgie**
  - **Funkční endonazální (endoskopická) chirurgie – FESS**

Klasická rhinochirurgie

- Přístupová cesta – přes zdravé tkáně
- Odstraňuje se veškerá sliznice
- Často nefyziologická komunikace do nosu

Čelistní dutina – sec. **Caldwell-Luc**

Čichový labyrint – sec. **Moure**

Čelní dutina – sec. **Jansen-Ritter**

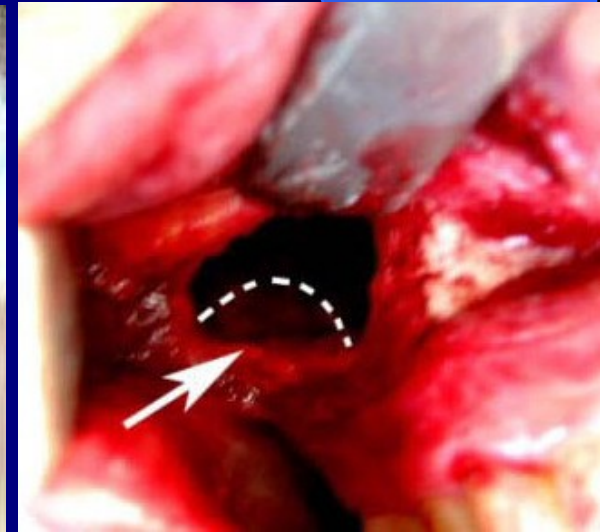
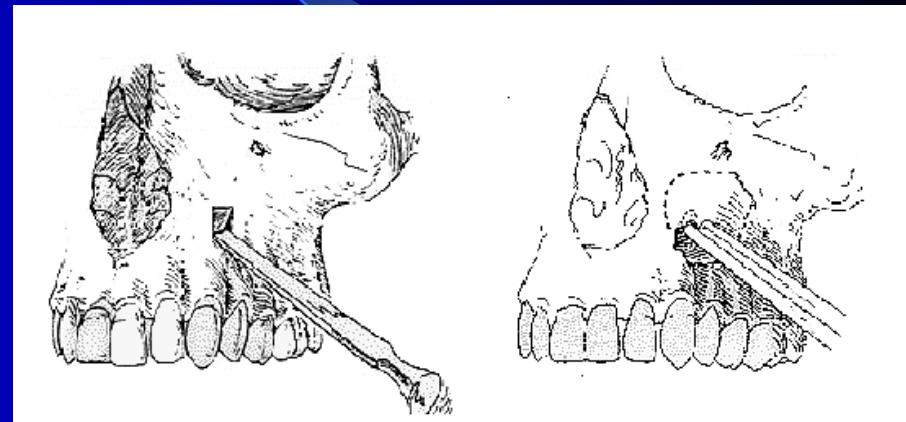
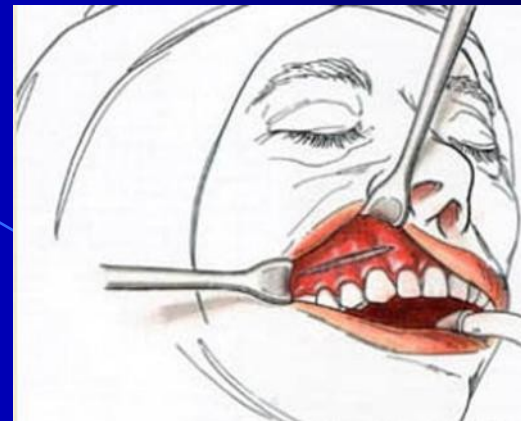
Caldwell-Luc

George Walter Caldwell
1866-1946

Henri Luc 1855-1925

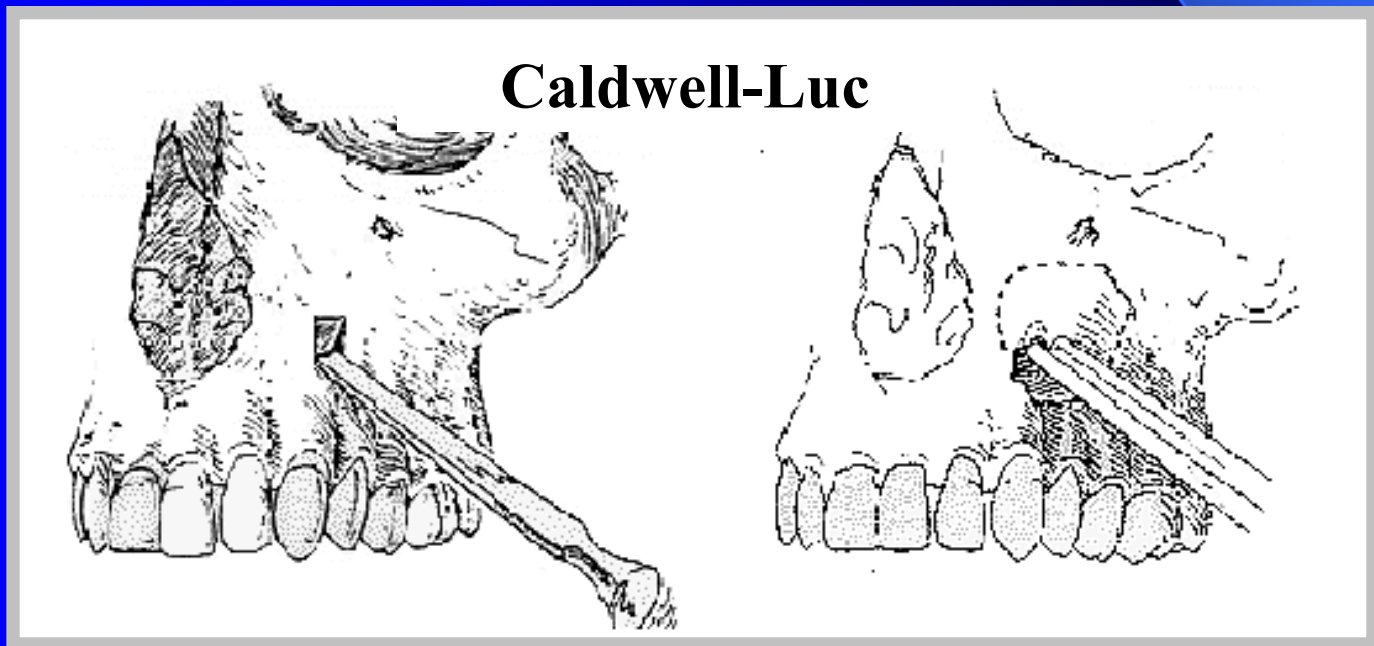
1889

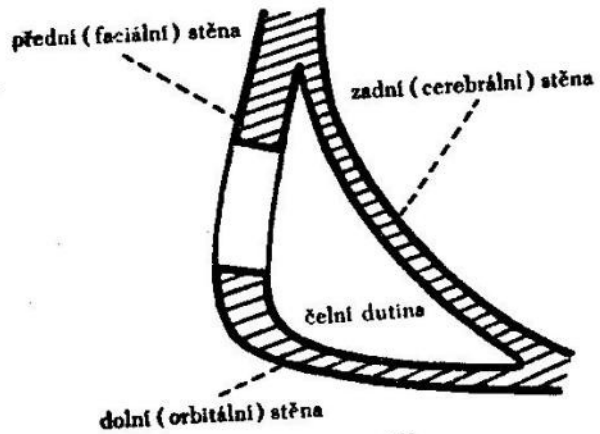
1893

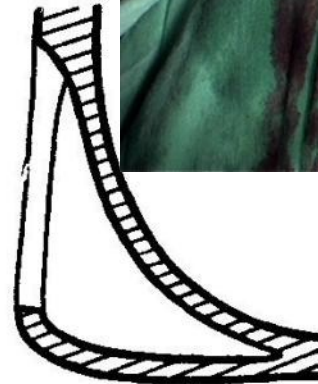
Klasická rinochirurgie

- nepřiměřená radikalita
- vysoká míra iatrogenních komplikací (otoky, bolesti, poruchy inervace)

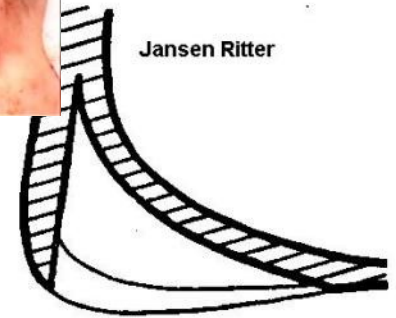
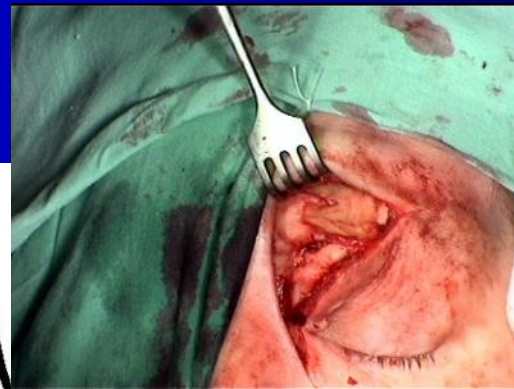

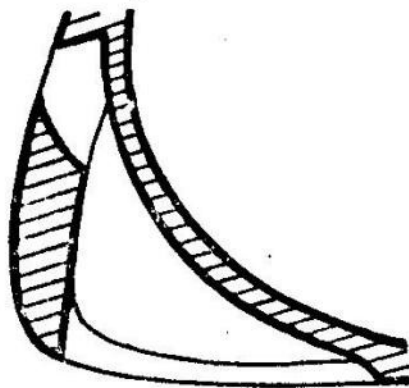
a

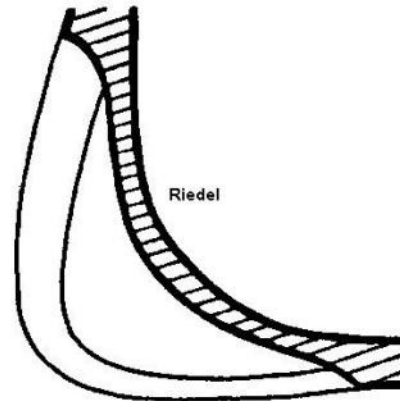
b

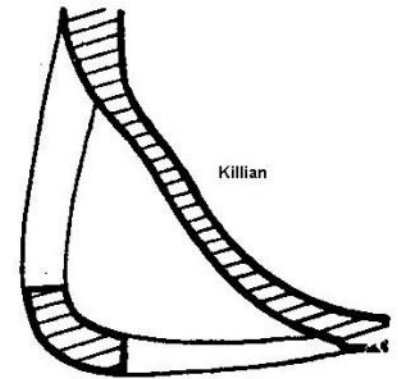
c

d

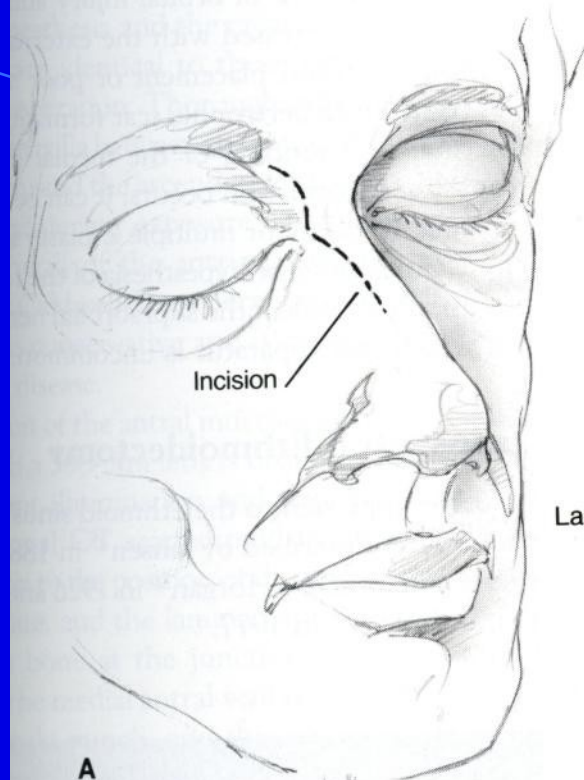
e

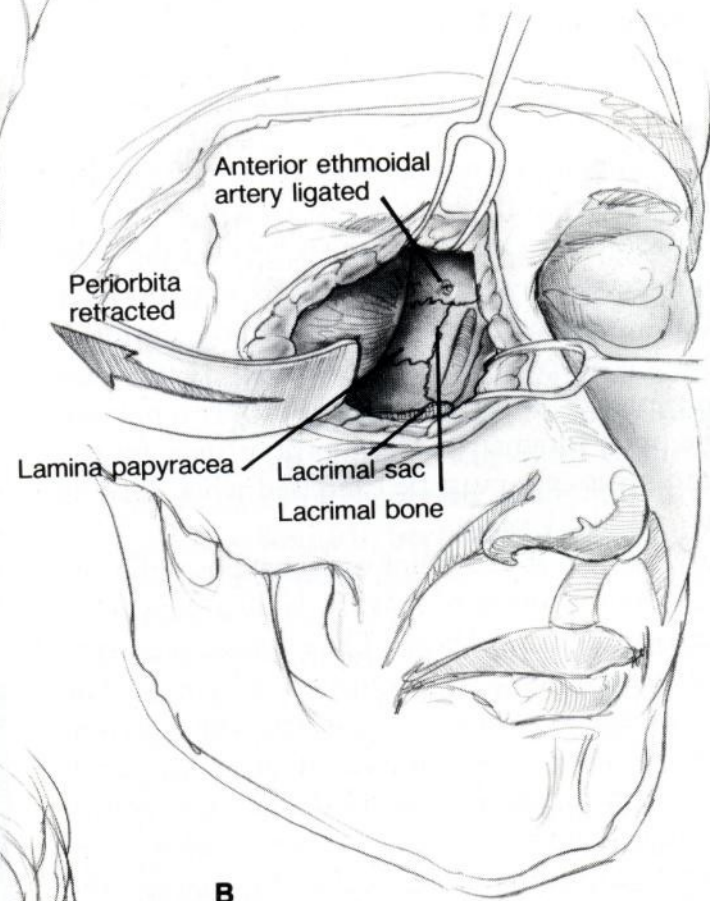
f

Různé typy operací čelních dutin (podle Denkera-Kahlera) II. str. 787
 a) Ogston-Luc - b) Kuhnt - c) Jansen-Ritter při nízké čelní dutině
 d) Jansen-Ritter při vysoké čelní dutině - e) Riedel - f) Killian

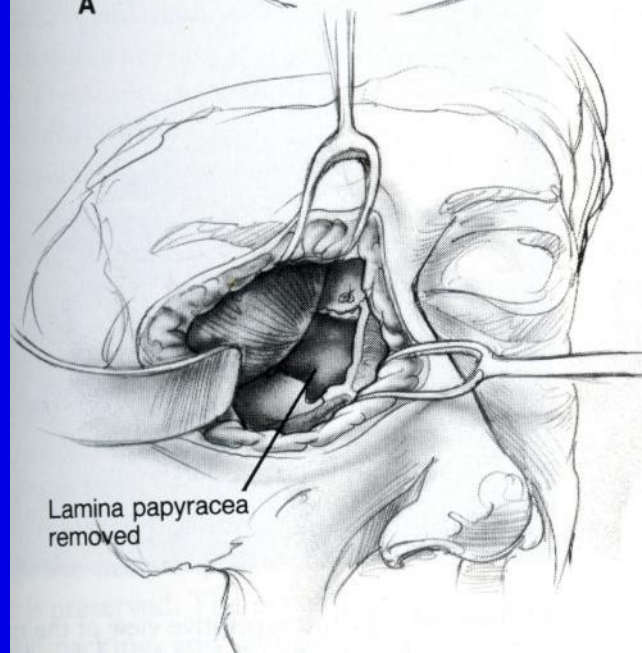
Zevní ethmoid- ektomie

A

B

Lamina papyracea removed

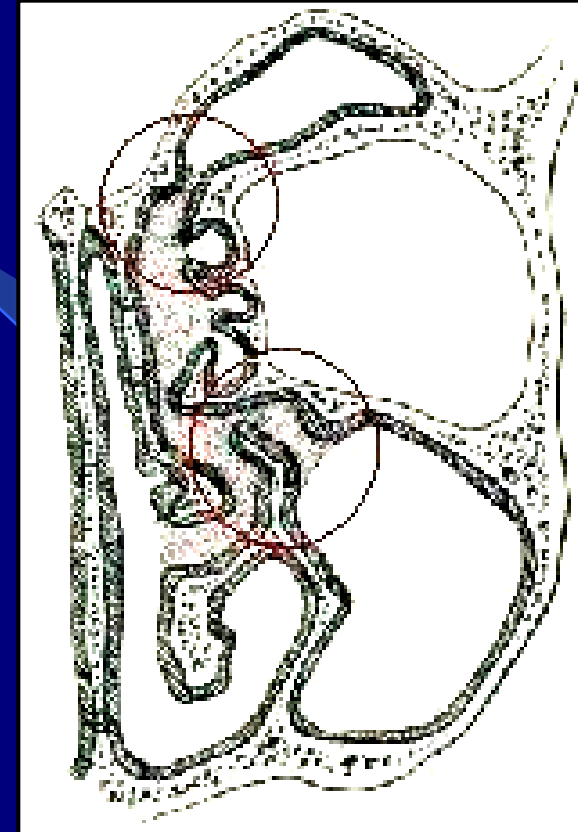
Klasická rinochirurgie - indikace

- **kde opakovaná endonazální chirurgie s konzervativní terapií lege artis selhala**
- **některé atypické formy sinusitid - mykotická sinusitis (aspergilom)**
- **zánětlivé komplikace sinusitid**
- **tumory PND**
- **stavy po traumatech**
- **imunodeficientní stavy, kongenitální onemocnění**

Functional endonasal sinus surgery (FESS)

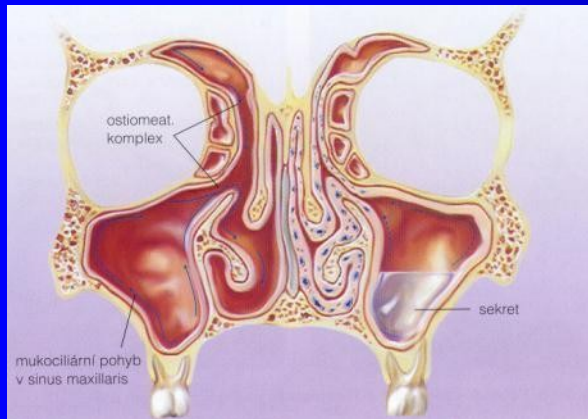
Základní postuláty

- Patologicky změněná sliznice nosu a PND má schopnost restituce a proto musí být maximálně šetřena
- Aby mohlo k restituci dojít, musí být obnovena ventilace a drenáž dutin fyziologickým způsobem
- Epicentrum rinogenních sinusitid leží v čichovém labyrintu

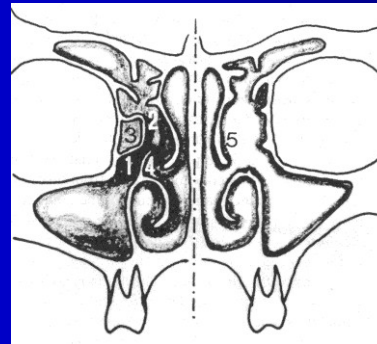

Patogeneze chronické rinosinusitidy – circulus vitiosus

Uzávěr ostiomeatální jednotky

Porucha mukociliárního transportu

Porucha ventilace a drenáže

Stagnace sekretu

Porucha výměny plynů, bakterální superinfekce

Evidence – based chirurgická léčba rinosinusitidy

- Chirurgická léčba je indikována tam, kde selže konzervativní terapie.
- U akutní rinosinusitidy je chirurgická léčba rezervována pro nejzávažnější případy a jejich komplikace
- U většiny pacientů s CRS je konzervativní léčba stejně účinná jako chirurgická léčba, proto by měla být chirurgická léčba vyhrazena pro pacienty, kteří nedostatečně odpovídají na konzervativní léčbu
- Kombinovaná léčba – užití lokálních steroidů dlouhodobě pooperačně

Evropský konsensus o diagnostice a léčbě rinosinutidy a nosní polypóze 2007 (Rhinology, supplement 20, 2007)

Druhy výkonů FESS

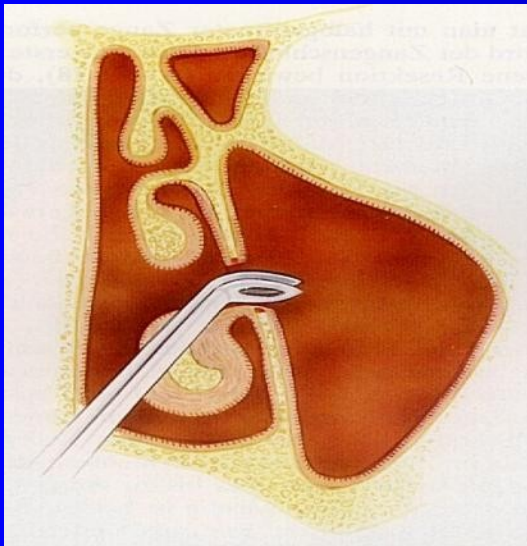
Operace strukturálních změn v dutině nosní (deviace přepážky nosní, hrany, spiny, concha bullosa)

Operace jedné dutiny (supraturbinální antrostomie, sfenoidotomie, frontální sinotomie, etmoidektomie)

Pansinus operace („Wigandův komplet“)

Supraturbinální antrostomie

- **Indikace:** chronické záněty čelistní dutiny zapříčiněné chorobnými změnami v oblasti vývodu dutiny
- **Cíl:** obnovení fyziologické komunikace mezi dutinou nosní a čelistní
- **Většinou je součástí rozsáhlejší operace**

Pansinus operace

Indikace : chronické záněty s polypózou - viz mezinárodní konsenzus

Cíl : zrušení čichového labyrintu „nazalizace“; odstranění polypózně změněné sliznice a vytvoření dostatečné, pokud možno fyziologické komunikace do nosu všech velkých PND

Možné komplikace

- **Nezávažné** – krvácení, hematom, emfyzém víček, bolesti hlavy
- **Závažné** - poranění očníce, rinobaze a velkých cév (pod 1 %)

Navigační systém

